ИСТФАКА САГУ

БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТА'РЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 221 (7668)
20 СЕНТЯБРЬ
ЧОРШАНБА
1950 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонлари (1-нчи бет).
Совет Иттифоқида (1-нчи бет).
Ўзбек тилшунослигини ривожлантириш масалаларига бағишланган илмий конференция (2-нчи бет).
СОВЕТ ҚУРИЛИШИ: **К. Курносенков.** — Район план комиссияларининг ишини яхшилайлик (2-нчи бет).
МАТБУОТ ОБЗОРИ: «Сталин байроғи» газетаси пахта йиғим-теримини юзаки ёритмоқда (2-нчи бет).
Пахтакор ўртоқлар! Бухоро область пахтакорларининг ватанпарварлик чақириғига қўшилиб, пахта тайёрлаш планини 7 ноябрьгача бажариш учун социалистик мусобақани кучайтирингиз! (3-нчи бет).
Хавфсизлик Советининг 18 сентябрьдаги мажлиси (4-нчи бет).
Қуриядаги воқиалар (4-нчи бет).

Партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилига пухта тайёргарлик кўрайлик

Коммунизмнинг байроқдори бўлган социалистик Ватанимиз большевиклар партиясининг раҳбарлигида, башариятнинг улуғ генийси, большевизм илмий тарихининг ижодчиси ўртоқ Сталин етакчилигида коммунизм қурилишининг улуғвор вазифаларини муваффақиятли суратда ҳал этмоқда. Ленин—Сталиннинг енгилмас ғоялари блан қуролланган совет кишилари мамлакатимиз куч ва қудратини янада мустаҳкамлаш, халқимиз фаровонлигини тобора ошириш учун фидокорона меҳнат қилиб, коммунизмнинг тўла ғалабаси сари комил ишонч блан олға қараб бормоқдалар. Марксизм-ленинизм назарияси уларнинг бу зафарли йўлларини маш'алдек ёритиб турмоқда.

Большевиклар партияси меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашга, кадрларимизнинг ғоявий билим даражасини тинмай ошириб боришга жуда катта э'тибор бермоқда. Ленин—Сталин партияси партия ва совет ходимларининг, барча коммунист ва партиясиз активларнинг ўқиши ва ғоявий-сиёсий савиясини ошириши учун бутун имкониятларни яратиб берган. Партиямизнинг буюк доҳийлари ва асосчилари, коммунизмнинг генийал ижодчилари В. И. Ленин ва И. В. Сталин асарларининг оммавий равишда нашр этилиши, «ВКП(б) тарихи қисқа курси»нинг жуда кўп тилларга таржима қилиниб чиқарилиши, бошланғич партия ташкилотлари ҳузурида минглаб сиёсий мактаб ва тўгаракларнинг ташкил этилиши буни яққол исбот этади. Мана шу имкониятлардан тўла фойдаланиб, кадрларнинг сиёсий ўқишини намунали уюштириш, уларни марксизм-ленинизм назарияси блан, ижтимоий тараққиёт ва сиёсий кураш қонунлари билими блан қуроллантириш—партия ташкилотларининг энг муҳим ва асосий вазифасидир.

«Партия пропагандасининг, кадрларни марксизм-ленинизм руҳида тарбиялашнинг вазифаси,—деб та'лим беради ўртоқ Сталин,—ишимизнинг ҳамма тармоқларидаги кадрларимизга жамиятнинг ривожланиш қонунлари тўғрисидаги марксча-ленинча фанни эгаллашга ёрдам беришдан иборатдир».

Ўзбекистон партия ташкилоти ўртоқ Сталиннинг бу кўрсатмасини, ВКП(б) Марказий Комитетининг мафкура масалалари юзасидан чиқарган қарорларини бажариш учун курашиб, кадрларимизнинг ғоявий билим даражасини ошириш соҳасида анчагина муваффақиятга эришди. Ёз фаслида Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ҳузурида, область, шаҳар ва район партия комитетлари қошида ташкил этилган пропагандистлар тайёрлаш курсларини юзларча киши битириб чиқди. Улар бу курсларда ўз назарий билимларини ошириш блан бир қаторда партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилини большевикча уюшқоқлик блан бошлаб юбориш, ўқишнинг сифатини ва ғоявий-савиясини яхшилаш юзасидан методик ёрдам ва амалий маслаҳатлар олдилар, керакли назария ва қўлланмалар блан қуролландилар.

Ҳозирги вақтда республика партия ташкилотлари, партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилига тайёргарлик кўрмоқдалар. Яна 10 кундан сўнг — 1 октябрьда шаҳарларда ва 15 октябрьдан қишлоқ жойларида янги ўқув йили бошланади. Янги ўқув йилининг бошланишига жуда оз вақт қолиши ва бу йил аввалги йилларга қараганда партия маорифи шохобчаларининг бирмунча кенгайганлиги, марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганувчиларнинг анчагина кўпайганлиги партия ташкилотларидан зўр уюшқоқликни, ишчанликни ва ҳозирдан бошлаб янги ўқув йилига тайёргарликни ҳартарафлама кучайтириб юборишни талаб қилади.

Тошкент шаҳар партия ташкилотлари партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилига қизғин тайёрланмоқдалар. Пойтахтдаги корхона ва ташкилотларда «ВКП(б) тарихи қисқа курси»ни, совет халқининг улуғ доҳийлари В. И. Ленин ва И. В. Сталин таржимаи ҳолларини ўрганиш тўгараклари ва сиёсий мактаблар янгидан ташкил этилди. Бу мактаб ва тўгаракларга малакали пропагандист ва консультантлар тайинланиб, улар партия бюроларида тасдиқланди. Марксизм-ленинизм кечки университетининг биринчи курсига 450 киши қабул қилинди. Ҳозир район партия комитетларида сиёсий мактаб ва тўгарак раҳбарларининг доимий семинарлари ўтказилмоқда.

Самарқанд область, Зомин район партия комитети партия маорифи шохобчаларида машғулотларни ўз вақтида бошлаш учун катта тайёрлик кўрмоқда. Районда «ВКП(б) тарихи қисқа курси»ни ўрганиш юзасидан 19 та тўгарак ташкил қилинди. Бу тўгаракларда 248 киши ўқийди. Бошланғич партия ташкилотларида сиёсий мактаб ва тўгаракларга ўқувчилар танлаш асосан тамомланди, машғулотларга жалб этиладиган коммунистлар учун керакли китоблар, ўқув қўлланмалари тайёрлаб қўйилди, машғулотларни ўтказиш учун керакли бинолар ажратилиб, жиҳозланди.

Аммо, партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилининг бошланишига жуда оз вақт қолишига қарамасдан, бу муҳим ишга тайёргарлик кўришни навбатга қўйиб юрган партия ташкилотлари ҳам йўқ эмас. Тошкент область, Юқоричирчиқ район партия комитети сиёсий мактаб ва тўгаракларга ўқувчилар ва пропагандистлар танлашни ҳозиргача тамомламаган. Ўқувчилар учун керакли адабиётлар ва бошқа қўлланмалар етишмаганлиги ҳолда, бу масалалар блан ҳечким қизиқмайди. Машғулотлар ўтказиладиган бинолар белгиланган эмас. Район партия кабинети район партия комитетининг бюро мажлислари ўтказиладиган умумий залга айланиб қолганлиги учун пропагандистларга ҳеч қандай методик ёрдам кўрсатаолмайди.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган VI пленуми партия маорифи шохобчаларига раҳбарликни кучайтириш ва коммунистларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни партия ташкилотларининг энг муҳим вазифаларидан бири қилиб қўйди. Пленумнинг бу кўрсатмасини сўзсиз амалга ошириш, ўтган йилги хатоларнинг такрорланишига йўл қўймасдан партия маорифига раҳбарликни яхшилаш — область, шаҳар ва район партия комитетларининг, ҳарбир раҳбар партия ходимининг шарафли бурчидир.

Шуни унутмаслик керакки, партия пропагандаси—партия ишларининг муҳим ва мас'улиятли соҳасидир. Партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилини большевикча уюшқоқлик блан бошлаб юбориш учун пухта тайёрлик кўриш—партия ташкилотларининг диққат марказида турадиган ғоят муҳим ишдир. Партия ташкилотлари янги ўқув йилини ўз вақтида ва уюшқоқлик блан бошлаб юбориш учун ҳозирданоқ зарур бўлган барча тадбирларни амалга оширишлари керак. Бунинг учун даставвал, ўқувчиларни танлашда уларнинг умумий ва сиёсий билимини ҳартарафлама ҳисобга олиш, ўқувчиларни керакли адабиётлар, қўлланмалар ва бошқа ўқув қуроллари блан тўла та'минлаш керак. Машғулот ўтказиладиган жойларни ҳозирдан белгилаб қўйиш ва биноларни жиҳозлашга киришиш зарур. Ўқув йилининг бошланишидан аввал сиёсий мактаб ва тўгаракларда қатнашувчи ўқувчиларнинг йиғилишларини ўтказиб, ўқишнинг давомати ва сифатини яхшилашга қаратилган тадбирларни, машғулот ўтказиладиган кунларни белгилаб чиқиш керак.

Сиёсий мактаб ва тўгаракларда машғулотларнинг ғоявий-сиёсий жиҳатдан юксак савияда ўтказилиши пропагандистнинг билимига, марксизм-ленинизм назариясини қанчалик чуқур эгаллаганлигига ва тажрибасига боғлиқдир. Шу сабабли пропагандистларни танлашга алоҳида э'тибор бериш, пропагандистликка раҳбар партия ва совет ходимларини, машғулотларнинг юқори савияда ўтишини та'минлай оладиган, сиёсий тайёргарлиги ва пропагандистлик ишида тажрибаси бор коммунистларни жалб қилиш керак. Пропагандистлар машғулотларнинг содда, жонли ва та'сирли бўлиши учун курашиши, ҳарбир темани олдимизда турган хўжалик-сиёсий вазифалар блан боғлаб олиб боришга ҳаракат қилмоғи керак.

Марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганаётган коммунист ва партиясиз активлар партия ташкилотларининг кундалик ёрдамига муҳтождирлар. Партия ташкилотларининг раҳбарлари мустақил ўқувчилар блан ҳардоим суҳбат ўтказиб туришлари, улар учун лекция ва консультациялар уюштиришлари лозим. Партия кабинетлари пропагандистларнинг ва мустақил ўқувчиларнинг назарий ва методик жиҳатдан амалий ёрдам оладиган жойига, партия пропагандасининг чинакам марказига айлантирилиши керак.

Партия ташкилотлари партия маорифи шохобчаларида машғулотларни ўз вақтида ва уюшқоқлик блан бошлаб юбориш учун ҳамма имкониятларга эга. Янги ўқув йили бошланишигача қолган кунлардан ўқув йилига тайёргарликни тамомлаш учун тўла фойдаланиш ва партия маорифи шохобчаларида янги ўқув йилини большевикча уюшқоқлик блан бошлаб юбориш—барча партия ташкилотларининг энг муҳим ва асосий вазифасидир.

Ўзбекистон ССР областьларида 1950 йил 19 сентябрьгача пахта тайёрлашнинг бориши ҳақида

МА'ЛУМОТ

(процент ҳисоби блан)

Областьлар	мавсум бошидан бери	бир кунлик ўсиш	Областьлар	мавсум бошидан бери	бир кунлик ўсиш
Бухоро	37,7	2,2	Самарқанд	16,4	1,5
Фарғона	25,5	2,0	Қорақалпоғистон АССР	15,4	1,4
Сурхондар'ё	24,1	1,7	Тошкент	12,5	1,3
Андижон	23,7	1,8	Совхозлар	11,8	1,0
Наманган	22,5	1,7	**Республикада ҳаммаси**	**21,9**	**1,7**
Хоразм	22,4	1,8			
Қашқадар'ё	21,1	1,7			

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР Фарғона область, Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхознинг а'зоси О. Шариповга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиумининг 1948 йил 24 апрельдаги Фармонига мувофиқ, 1949 йилда **шолидан** юқори ҳосил олганлиги, колхоз эса ҳамма қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бериш мажбуриятларини ва контрактация шартларини бажарганлиги, МТС қилган ишлар учун натура ҳақини тўлаб бўлганлиги ва 1950 йил кўкламида экиш учун етарли миқдорда барча экинлар уруғини жамғариб қўйганлиги учун Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхознинг 5,5 гектар ерининг ҳар гектаридан 85 центнердан шоли ҳосили олишни та'минлаган а'зоси Ошиқбой **Шариповга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони** унвони берилсин ва унга **Ленин** ордени ҳамда **«Ўроқ ва Болға»** олтин медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1950 йил, 18 сентябрь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР Тошкент область қишлоқ хўжалик илғорларига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиумининг 1949 йил 22 июнь ва 1948 йил 24 апрельдаги Фармонларига мувофиқ, 1949 йилда суғориладиган ерларда **каноп поясидан** юқори ҳосил олганликлари, **буғдой** ва **шолидан** мўл ҳосил етиштирганликлари, колхозлар эса ҳамма қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бериш мажбуриятларини ва контрактация шартларини бажарганликлари, МТСларнинг қилган ишлари учун натура ҳақини тўлаб бўлганликлари ва 1950 йил кўкламида экиш учун етарли миқдорда барча экинлар уруғини жамғариб қўйганликлари учун қуйидагиларга **Социалистик Меҳнат Қаҳрамони** унвони берилсин ва **Ленин** ордени ҳамда **«Ўроқ** ва **Болға»** олтин медали топширилсин:

1. **Ким** Николай—Ўртачирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхозининг бригада бошлиғи, 55 гектар ерининг ҳар гектаридан 29,5 центнердан буғдой ҳосили олган.
2. **Ли** Сергей—Қуйичирчиқ районидаги «Новая жизнь» колхозининг а'зоси, 5 гектар ерининг ҳар гектаридан 83,6 центнер шоли ҳосили олинишини та'минлаган.
3. **Тен** Владимир — Қуйичирчиқ районидаги Димитров номли колхознинг звено бошлиғи, 29 гектар ерининг ҳар гектаридан 95,2 центнер каноп пояси ҳосилини олган.
4. **Тон** Бенхун—Ўртачирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхозининг а'зоси, 37 гектар ерининг ҳар гектаридан 29,4 центнер буғдой ҳосили олинишини та'минлаган.
5. **Шин** Константин — Қуйичирчиқ районидаги «Новая жизнь» колхозининг звено бошлиғи, 14 гектар ерининг ҳар гектаридан 91,8 центнер каноп пояси ҳосилини олган.
6. **Югай** Ман Ден—Қуйичирчиқ районидаги «Новая жизнь» колхозининг бригада бошлиғи, 40 гектар ерининг ҳар гектаридан 97,7 центнер каноп пояси ҳосилини олган.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1950 йил, 18 сентябрь.

СТАЛИН ЗАМОНАСИНИНГ БУЮК ИНШООТЛАРИ

Канал трассасида

АШХАБОД, 18 сентябрь. (ТАСС). ТАСС мухбири ирригация иншоотларини қидирув ва лойиҳалаш конторасининг бошлиғи инженер М. А. Поплевинга мурожаат қилиб, Бош Туркман каналининг трассаси қандай бўлади деб сўради.

— Ма'лумки, Бош Туркман канали,—деди М. А. Поплевин, —Амудар'ёдаги тўғондан бошланади. Ҳозирги вақтда қуриладиган тўғонда Тахиатош тепаликлари бор. Канал 400 километр масофада Сариқамишни айланиб ўтади. Бу—энг қийин иш участкасидир. Бу ерда Амудар'ё сувини оқизиш учун янги йўл очилади. Шундан кейин канал 500 километр масофада Узбойнинг қадимги йўлидан ўтади.

Узбойнинг суви қуриб қолган. Сизот сувлар борлиги натижасида ерда жуда кўп миқдорда туз тўпланиб қолган. 120 километрча узунликда уч метр қалинлигида туз пайдо бўлган. Трассанинг бу участкасида ичимлик сув мутлақо йўқ. Трассанинг бир томонида Қорақум чўлларини, иккинчи томонида Уст—Юртнинг тош тепаларини кўрамиз.

Бу ерда қоракўл қўйларини боқиш учун жуда яхши яйловлар бўлса ҳам, сувсизлик орқасида бу яйловлардан фойдаланилмаётир. Бу ерларда юз километр масофани юриб ўтганда ҳам одамзотни кўрмайсиз.

Сув омбори қуриладиган участкада суви тоза кўллар бор. Совет ҳокимияти йилларида ана шу кўллардан фойдаланиш йўли блан катта чорвачилик фермаларини кўпайтириш ва яйловларни ўзлаштириш мумкин бўлди.

Амудар'ё тўғони ва канал қуриб қолган ғоят маҳсулдор юз минглаб гектар ерни суғориш имконини беради.

Туркман халқининг қувончи СССРдаги барча халқларнинг қувончидир

ИЗМАИЛ, 18 сентябрь. (ТАСС). Область меҳнаткашлари СССР Министрлар Советининг Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарорини зўр хурсандчилик блан кутиб олдилар. Суғориш системаларига эга бўлган кўпгина колхозларнинг а'золари колхозчилар тўғрисидаги сталинча ғамхўрликнинг ана шу янги ифодаси ҳақида мамнуният блан гапирмоқдалар.

Суворов районидаги «Прогресс» колхозининг раиси ўртоқ Демьянов қуйидагиларни айтди:

— Большевиклар партияси, совет ҳукумати мамлакатимизнинг меҳнаткашларига эркинлик бериш блангина қолмай, моддий бойликларни ҳам уларнинг ихтиёрига топширди. Совет ҳукуматининг Туркманистонда дун'ёда энг катта канал қуриш ҳақида чиқарган қарори буни яққол исбот этади.

Биз, колхозчилар партиянинг, ҳукуматнинг, улуғ Сталиннинг мамлакатимиз меҳнаткашларининг фаровонлигини ошириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилаётганликларини кўриб турибмиз. Яқинда Сафьяна қишлоғида электр насос станцияси ишга туширилди. Тўрт электр мотор соатига 800 кубометрга яқин сув бермоқда. Дунай кўллари ва лиманлари яқинида жойлашган Суворов, Кили ва бошқа районлардаги ба'зи қишлоқларда ҳам дизель насос станциялари бор. Областьда 18 установка ишлаб турибди. Булар 2.300 гектардан ортиқ ерга сув бермоқдалар.

Волгадаги иншоот ва экономика масалалари

19 сентябрьда СССР Фанлар Академияси экономика институтининг экспедицияси Москвадан Каспий бўйи районларига жўнаб кетди. Иқтисодий фанлар кандидати ўртоқ Корпеев бошчилигидаги ана шу олимлар группаси СССР Фанлар Академияси комплекс Орол — Каспий экспедициясининг ишларида қатнашади. Бу экспедициялар Волгадаги гигантлар доирасида ерларни суғориш ва уларга экин экишга доир илмий асосларни ишлаб чиқадилар.

СССР Фанлар Академиясининг Экономика институтида ТАСС мухбирига берган хабарларига қараганда, экспедициянинг бутун иши, шунингдек экономист олимларнинг бутун тадқиқот ишлари ҳозирги вақтда Волгадаги гидроэлектростанциялар ва Бош Туркман канали қурилишига ёрдам беришга қаратилган.

Иқтисодий фанлар соҳасида иш кўрувчи мутахассислар тадқиқот ва экспедиция тажрибаларини умумлаштириб, Волга — Каспий райони ва Ғарбий Туркманистон районидаги ишлаб чиқариш кучларини келгусида ривожлантиришга бағишланган катта асар тайёрлайдилар. Қурилиш ишлари муносабати блан пайдо бўладиган хилма-хил иқтисодий масалаларни ўрганиш учун институтда махсус илмий группалар тузилди. Янги ерларни ўзлаштириш ва шу муносабат блан суғориладиган районларда қишлоқ хўжалик экинлари экиш, чорвачиликни ривожлантириш, қишлоқ хўжалик ишларини машиналаштириш ва электрлаштириш вазифаларига айниқса кўп э'тибор қилинади.

Мисли кўрилмаган даражада кўп электр қуввати олиниши муносабати блан саноатнинг хилма-хил тармоқларини энг янги техника блан та'минлаш, машинасозлик, транспортнинг илмий асосларига бағишланган айрим иқтисодий очерклар ва монографиялар тайёрланади.

Москванинг экономикаси ва энергетикасини ривожлантириш истиқболини ўрганувчи илмий группа ҳам тузилди. Волгадаги янги гидроэлектростанциялар қувватининг ярмидан кўпроғи Москвага берилади. (ТАСС).

Совет Иттифоқида

ВОЛГАДАГИ ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИЯЛАР ҚУРИЛИШИГА ЁРДАМ БЕРИШ КОМИТЕТИ

СВЕРДЛОВСК. (ТАСС). Энергетикларнинг Бутуниттифоқ инженер-техник жамияти Свердловск область бўлими ҳузурида Волгадаги Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанциялари қурилишига ёрдам берувчи комитет тузилди.

Свердловскдаги олий ўқув юртлари, СССР Фанлар Академиясининг Урол филиалида ишловчи йирик олимлар, илмий ходимлар, стахановчилар ва инженер-техник ходимлар комитет составига киритилди.

Комитет Волгадаги гидроэлектростанцияларга керакли заказларни бажарувчи корхоналарга ёрдам беради.

ДОҒИСТОНДА ПАХТА ТЕРИШ БОШЛАНДИ

МАХАЧКАЛА, 18 сентябрь. (ТАСС). Доғистон колхозлари пахта теримига оммавий суратда киришдилар. Ўтган йилдагига қараганда анча кўпроқ ҳосил етиштирилди. Оммавий теримнинг биринчи кунлариданоқ Октябрьолди социалистик мусобақаси қизиб кетди. Хасавюртовский районидаги Серго номли колхоз мусобақада олдинда бормоқда. Теримчилар ҳар куни топшириқни ошириб бажармоқдалар. Республиканинг энг яхши теримчиларидан Загидат Ачаева (шу колхознинг а'зоси) кунига 100—104 килограммдан пахта териб, нормасини беш марта ошириб бажармоқда; у блан мусобақадош Ботирмирзаева, Муциева ва бошқалар кунига 80—85 килограммдан пахта термоқдалар.

Хасавюртовский районининг пахтакорлари дастлабки ўн кун ичида ўтган йилнинг бутун мавсумдагига қараганда кўпроқ пахта тердилар. Райондаги пахта тозалаш заводи Хасавюртовский ва Карабудахкент районларидаги колхозлардан неча юз тонналаб пахта қабул қилиб олди.

Чувашистон АССР. **Суратда:** Чебоксари шаҳридаги Советлар уйи.
Б. Мясников фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Шоир М. Аусеклис туғилган куннинг юз йиллиги

РИГА, 18 сентябрь. (ТАСС). Бугун латиш халқи ўзининг севикли шоирларидан бири М. Аусеклис туғилган куннинг юз йиллигини кенг нишонламоқда. Аусеклис 29 ёшида вафот этган бўлса ҳам катта адабий мерос қолдирди. Унинг ше'рлари, қўшиқ ва мақолалари ватанпарварлик руҳида ёзилган бўлиб, немис золимларига ва латиш халқининг хоинлари—немис баронлари ва помешчикларининг малайларига нафрат ва ғазаб ҳислари блан тўлган. Аусеклис ўзининг кўп асарларида улуғ рус халқи блан иттифоқ ва дўст бўлишини талаб этди. Аусеклис ўлмас рус адабиётини латиш халқи орасида қизғин пропаганда қилиб, Пушкин, Некрасов, Крилов асарларини ва русларнинг кўпгина халқ қўшиқларини таржима қилди.

Бугун Латвия ССРнинг Давлат адабиёт музейида «Аусеклиснинг ҳаёти ва ижоди» деган виставка очилди. Виставканинг стендларига шоирнинг қўл'ёзмалари, китобларининг биринчи нашрлари қўйилган.

Давлат университетида, Мисин номли кутубхонада ҳам Аусеклисга бағишланган виставкалар очилди.

Республикадаги фабрика ва заводларда, район марказларининг маданият уйларида Аусеклиснинг ҳаёти ва фаолияти тўғрисида лекция ва докладлар шоирга бағишланган кеча ҳамда концертлар ўтказилади.

ЦИТРУС ЎСИМЛИКЛАРИНИНГ СОВУҚҚА ЧИДАШ БЕРАДИГАН ЯНГИ НАВ'ЛАРИ

СОЧИ, 18 сентябрь. (ТАСС). Сочидаги субтропик ва жанубдаги мевали ўсимликлар станцияси селекцияси бўлимининг мудири Ф. М. Зорин бундан ўн олти йил муқаддам совуққа чидаш берадиган янги нав'ларни топиш учун цитрус ўсимликларини пайванд қилабошлаган эди. Мандариннинг тўрт хили топилди. Булар 1949—1950 йиллардаги қаттиқ совуққа чидаш бердилар. Грейпфрут ва апельсиннинг янги гибрид формалари вужудга келтирилди. Бу ўсимликлар Адлер ва Лазарев районларидаги колхозларда экилмоқда.

АРМАН КОЛХОЗИДА В. И. ЛЕНИНГА ҲАЙКАЛ ЎРНАТИЛДИ

ЕРЕВАН. (ТАСС). Аҳурян районидаги В. И. Ленин номли колхозда большевиклар партияси ва Совет давлатининг ташкилотчиси В. И. Ленин хотирасига ўрнатилган ҳайкални тантанали очиш маросими ўтказилди.

Ҳайкални очиш маросимида колхознинг ҳамма а'золари ва яқин қишлоқлардан келган меҳмонлар қатнашдилар.

ИЛҒОР ТЕРИМЧИ

АРАВОН, (Қирғизистон ССР). (ТАСС). Сталин номли колхоз правлениеси Қирғизистондаги машҳур теримчи Турдихон Назированинг тажрибасини бошқа ерларга ёйиш учун унинг териш усулларини атрофлича ўрганиб чиқди. Донгдор колхозчи ўтган йили 13 минг килограмм пахта терган эди. Ҳозирги вақтда у кунига 400—460 килограммдан пахта термоқда.

Ўртоқ Назирова пахтани икки қўл блан теради ва пахтани сортларга ажратиб, уч этакка солади. У, пахта блан тўлган этакни далада қолдиради. Бошқа киши эса унинг терган пахтасини хирмонга олиб боради.

Илғор теримчининг иш усуллари райондаги колхозларга кенг ёйилмоқда.

Ўзбек тилшунослигини ривожлантириш масалаларига бағишланган илмий конференция

Шу йил 14 — 16 сентябрь кунлари Ўзбекистон ССР Фанлар академияси гуманитар фанлар бўлимининг И. В. Сталин та'лимоти асосида ўзбек тилшунослигини ривожлантириш масалаларига бағишланган конференцияси бўлиб ўтди.

Конференцияда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий ва корреспондент а'золари, илмий ходимлари, пойтахтдаги тилшунослар, адабиётчилар, ёзувчилар, олий ва ўрта мактабларнинг ўқитувчилари, матбуот ва нашриёт ходимлари, аспирант ва студентлар иштирок этдилар.

Конференцияда «Ўртоқ Сталиннинг тил тўғрисидаги тарихий асарлари нуқтаи назаридан ўзбек тилшунослигининг аҳволи» ҳақида филология фанлари кандидати ўртоқ Ф. Камолов, «Ўзбек тилининг сўзлик состави ва грамматик тузилишини ўрганиш масалалари» ҳақида филология фанлари кандидати ўртоқ А. Ғуломовларнинг докладлари тингланди ва муҳокама қилинди.

Ўртоқ Сталиннинг тил ҳақидаги тарихий асарлари совет фани тараққиётида янги даврдир. Ўртоқ Сталин совет тилшунослигининг асосий масалаларини айниқса тилшуносликдаги марксизм масалаларини доҳиёна таҳлил қилиб берди.

Докладчи, ўзбек тилшунослигидаги ба'зи муваффақиятларни та'кидлаш блан бирга, ундаги турғунлик ва жиддий хатолар ҳақида гапириб, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тил ва адабиёт институти илмий ходимларининг ишларидаги жиддий нуқсонларни танқид қилиб ўтди.

— «Правда» газетаси саҳифаларида, улуғ Сталин мақолалари э'лон қилинганига қадар совет тилшунослигида турлича қарашлар давом этиб келар эди. Ўртоқ Сталин тилшунослик ҳақидаги классик асарларида Н. Я. Марр тадқиқотидаги методологик ва назарий хатоларни фош қилди, «тил ҳақидаги янги та'лимот» деб аталучи та'лимотнинг марксизмга ёт бўлган назария эканини яққол кўрсатиб берди. Шу блан бирга, И. В. Сталин совет тилшунослигини турғунлик ҳолатидан чиқариш, уни ривожлантириш йўлларини аниқлаб берди. Ма'лумки, ўзбек тилшунослиги ҳали ёш, тажрибасиз. Бунинг устига, ўзбек тилшунослари Н. Я. Марр ва унинг шогирдларининг тадқиқотидаги янглиш, зарарли фикрларни ўз асарларида талқин қилиб келганлар.

Докладчининг та'кидлаб ўтишича ўзбек тилшунослигида кўпроқ амалий аҳамиятга эга бўлган дарслик ва луғатлар яратилган. Дарсликлар ўрта мактаблар учун нашр этилган ўзбек тили грамматикасидан иборат. Олий мактаблар учун эса, айрим қўлланмаларни ҳисобга олмаганда, ўзбек филологиясидан дарслик ва методик қўлланмалар ишланмаган. Луғатчилик соҳасида ҳам катта камчиликлар сезилади. Шу вақтгача фақат 2 — 3 тагина оммабоп орфографик луғат яратилди, холос. Бу луғатлар ҳам бир-биридан тубдан фарқ қилиб, ўқучини адаштиради. Яна шуни ҳам айтиш керакки, ўзбек тилшунослигининг таркибий қисми бўлган ўзбек шевалари ва диалектлари соҳасида деярлик ҳечқандай мукаммал илмий асар йўқ.

Ўзбек тилшунослигидаги жиддий нуқсонлардан бири шуки, нашр этилган мақола, дарслик ва программа материалларда Н. Я. Маррнинг хато фикрлари асос қилиб олинган, унинг қарашлари акс эттирилган. Масалан, 1949 йилда Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги ҳузуридаги Педагогика фанлари илмий-текшириш институти томонидан нашр этилган «Еттийиллик ва ўрта мактабларнинг V — VII синфлари учун она тили ва адабий ўқиш программаси»ни олиб қарайлик. Программанинг тил қисмини филология фанлари кандидати А. Ғуломов тузган бўлиб, унга тилшунос Т. Иброҳимов редакторлик қилган. Бу программанинг уқдириш хатида ўзбек тили фани ва унинг асоси, ўзбек тилшунослигининг тараққиёти масалаларига тўхталиб, шундай дейилади.

«Ўзбек тили фани совет материалистик тил билимига таянади ва шу асосда ўсиб боради. Бу тил ўқитучисининг совет материалистик тил билимининг асосий ҳолатларини яхши билиши ва унинг асосчиси академик Н. Я. Маррнинг фаолияти блан таниш бўлишя зарурлигини кўрсатади».

Бу ерда автор А. Ғуломов Марр «та'лимоти»ни совет материалистик тил билими, деб тақдим этади. Программада Н. Я. Маррнинг тил ўзгариши ҳодисалари тўғрисидаги хато фикрлари тарғиб қилинади.

1948 йилда Ўзбекистон ССР Маориф министрлигининг олий ўқув юртлари бошқармаси республикадаги педагогика ва ўқитучилар институтлари учун «Тил билимига киришув курси программаси»ни лойиҳа тариқасида нашр этди. Программани тузган тилшунос Ф. Абдуллаев ва программанинг редактори, филология фанлари кандидати Т. Иброҳимов ўртоқлар программада Н. Я. Маррнинг «тил ҳақидаги янги та'лимот»ига катта ўрин бердилар. Программадаги «тилларнинг алмашуви ва чатишуви» темалари ўтилганда тилларнинг сифат жиҳатидан, бирдан ўзгариши ҳақидаги Н. Я. Марр назариясининг кенг изоҳланиши талаб этилади.

Докладчи, ўзбек тилшунослигига бағишланган айрим монографик асарлар ҳам Н. Я. Маррнинг хато «та'лимоти» та'сирида ёзилганини кўрсатиб ўтди. Филология фанлари кандидати Олим Усмоновнинг «Алишер Навоийнинг «Муҳокаматул-луғатайн» асари ҳақида» деган асарида XV асрдаги ўзбек тилига унинг тараққиётига нотўғри баҳо беради. Ўзбек тилини, гўё, форс тилининг кучли та'сири блан бойиди, дейди: «...эски ўзбек тили, — деб ёзади О. Усмонов, — форс тилига қарши курашуви блан бирга, шу тил ёрдами блан бойиди ва ривожланди». Ма'лум бир халқ тилини ўша халқнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётидан бундай ажратиб текшириш эса, тил фактларига идеалистик қарашдир. Ўртоқ О. Усмонов ҳорижий шарқ маданияти ва адабий тилига қулларча сажда қилишгача бориб етади ва араб, форс тиллари бошқа шарқ халқлари тилига, айниқса турк тилларида сўзлашучи халқларнинг тилига кучли та'сир этган, дейди.

Тилшунос Олим Усмонов ўзининг «Ўзбек тили терминологиясининг ривожи ҳақидаги масалаларга доир» деган мақоласида ҳам ана шундай илмий-назарий чалкашликларга йўл қўяди, Н. Я. Маррнинг хато, ғайри-илмий фикрларини ўзбек тилшунослигида татбиқ этишга уринади.

О. Усмонов, А. Ғуломов ва Ф. Абдуллаев каби тилшунослар то сўнгги вақтларгача Н. Я. Марр «методи» блан ўзбек тилининг турли хусусиятларини «текшириб» келдилар. Ўртоқ Аюб Ғуломов ўзининг «Ўзбек тилида сўз ясаш йўллари ҳақида» (1949 йил) деган мақоласида Н. Я. Маррнинг «Сайланган асарлар»идан бирнеча марта цитаталар келтирди ва ўзбек тилини текширганда Маррнинг палеонталогик методини асос қилиб олди. Филология фанлари кандидати Ф. Абдуллаев эса «Ўзбек тили лексикасининг ба'зибир масалаларига доир» («Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тил ва адабиёт институтининг асарлари», Тошкент, 1949 йил) деган мақоласида Н. Я. Маррнинг назарий қарашларини илгари сурди. У, Н. Я. Маррнинг «чатишув назарияси» блан боғлиқ бўлган «тил—ижодий процессининг бирлиги»га суянди. Абдуллаев ўз устози Н. Я. Марр томонидан илгари сурилган қарашларни, шу жумладан, тилни тез ўзгаручан ҳодиса деган фикрларини ўзбек тили тараққиётини бузиб кўрсатиш йўллари блан исботлашга уринди. У шундай деб ёзади: «Улуғ Октябрь социалистик революциясидан сўнг ҳаётимизда содир бўлган кескин революция силжиши тил тафаккурининг (?) шаклларини тубдан ўзгартиб юборди. Ижтимоий ҳаёт шароити жуда кўп, хилма-хил ва мураккаб тасаввурот тушунчаларини қамраб олишга, уларга ифода қилиб беришга қобилиятли бўлган янги бир тилни вужудга келтирди». Авторнинг фикрича, Октябрь революциясидан кейин ўзбек тили тубдан ўзгариб, уларнинг ўрнига янги бир тил вужудга келган.

Улуғ Сталин: «Тилни бир жамият ичида бирон базис, эски ёки янги базис яратган эмас, балки у, жамиятнинг асрлар давомидаги бутун тарихий жараёнида ва базислар тарихи жараёнида яратилган» деб та'лим беради.

Докладчи ўз сўзининг охирида ўзбек тилшунослигидаги бу қўпол сиёсий, илмий хатоликларнинг келиб чиқишига сабаб — тилчиларимизнинг марксизм-ленинизм та'лимотини чуқур ўрганмаслиги, улар ўртасида танқид ва ўз-ўзини танқиднинг йўқлиги, мағрурланиш, мақтанчоқлик майлларининг кучайиб кетганлигидир деди.

Илмий конференцияда «Ўзбек тилининг сўзлик состави ва грамматик тузилишини ўрганиш масалалари» деган темада доклад қилган ўртоқ А. Ғуломов ўзбек тили грамматикаси тузулишига қисқача тўхталиб ўтди.

Ўртоқ Сталин сўз бойлигида грамматик қурилиш ҳарбир халқ тилининг асосини, специфик хусусиятини белгилайди, деб та'лим беради. «Сўз состави тилнинг аҳволи қандай эканлигини акс эттиради. Сўз состави қанча бой ва хилма-хил бўлса, тил шунчалик бой ва тараққий қилган бўлади». Ўртоқ Сталин тил состави тил қурилиши материали эканини уқдириб ўтиб, унинг грамматикага ўтгандан сўнгги ролини кўрсатиб беради: «...лекин тилнинг сўз состави тил грамматикаси ихтиёрига ўтгандан кейин жуда катта аҳамиятга эга бўлади, тил грамматикаси сўзнинг ўзгариш қоидаларини, сўзларнинг қўшилиб гап бўлиш қоидаларини белгилайди ва шундай қилиб, тилга мунтазам ва ма'ноли бир тус беради». Ўзбек тилшунослигида шу вақтгача тил грамматикасига жуда кам э'тибор бериб келинди. Марр ва унинг шогирдлари семантика (семасиология)га ортиқча баҳо бериб юбориб идеализм йўлига кириб кетдилар, тафаккурни тилдан ажратиб қўйдилар. Худди шунингдек, ўзбек тилчилари ҳам ўз асарларида, дарсликларда Марр та'лимоти асосида иш кўрдилар. Мана бу хатони тузатиш, Н. Я. Маррнинг «тўрт элемент» назарияси натижасида келиб чиққан нуқсонларга барҳам бериш лозим.

Шундан сўнг докладчи ўртоқ А. Ғуломов Улуғ Октябрь революциясидан сўнг ўзбек тили лексикасида бўлиб ўтган ўзгаришлар тўғрисида тўхталиб ўтди. Ўзбек тили рус тилининг воситасида совет-интернационал сўзлар блан бойиди, ўзбек илмий терминалогияси вужудга келди, халққа тушунарли бўлмаган араб-форс сўзлари ўзбек лексикасидан йўқолиб кетди ва ҳоказолар.

Ҳозир ўзбек тилшунослари олдида ўзбек тилининг илмий грамматикасини тузиш, ўзбек орфографиясида ҳанузгача ҳал этилмаган қоидаларни ишлаб чиқиш, мактаб дарсликларини ўртоқ Сталиннинг совет тилшунослиги ҳақидаги та'лимоти асосида қайтадан тузиш, ўзбекча-русча, русча-ўзбекча луғат китобларининг нашрини тезлатиш, ўзбекча изоҳли луғат яратиш каби жуда муҳим вазифалар туради.

☆

Илмий конференцияда ҳар икки доклад юзасидан қизғин музокаралар бўлиб ўтди. Конференцияда сўзга чиққанларнинг кўпчилиги Ф. Камолов ва А. Ғуломов ўртоқларнинг докладларида танқид ва ўз-ўзини танқид суст бўлганлигини, ҳар иккала докладчи ҳам ўзларининг тил соҳасидаги амалий ишларида йўл қўйган хатолари ҳақида гапирмай шу блан бу хатоларни хаспўшлаб ўтганликларини қаттиқ танқид қилдилар. Уларнинг ўз хатоларига большевикларча иқрор бўлиш ўрнига, фақат бошқаларнинг камчиликларини айтиб қўяқолиш блан кифояланганликлари конференция иштирокчилари томонидан қораланди.

Музокарада сўзга чиққан филология фанлари кандидати В. Решетов ўзининг асарларида йўл қўйган илмий, назарий хатоларига иқрор бўлиб, ўзбек тили лахжалари тўғрисида ёзган мақоласида тилларнинг чатишуви масалаларини Н. Я. Маррнинг хато фикрлари асосида акс эттирганини айтиб ўтди. Шунингдек, у «Ўзбек синфлари учун рус тили дарсини қандай ўтиш керак» деган методик қўлланма — мақоласида ҳам Марр ва Мешчаниновларнинг «та'лимот»ларини сингдиришга ҳаракат қилганини айтди.

Ўртоқ В. Решетов ўзбек орфографик луғатларидаги бир-бирига зид имло қоидалари, чалкашликларини ҳам танқид қилди. Масалан, ўртоқ Олим Усмоновнинг сўнгги орфографик луғатида ҳам бир-бирига қарама-қарши кўрсатмалар, ўзбек адабий тилига тўғри келмайдиган қоидалар учрайди. Бундай чалкашликларга сабаб — ўзбек тилшуносларининг ҳаётдан ажралиб қолишлари, қунт блан илмий иш олиб бормасликларидир.

Педагогика фанлари институтининг директори ўртоқ Ғ. Каримов ўзбек мактаблари учун ишланган она тили программалари Н. Я. Маррнинг тил ҳақидаги «янги та'лимот»и асосида тузиб келинганини айтди. 1949 йилда ўзбек мактабларининг V — VII синфлари учун тузилган она тили программасида автор ўртоқ А. Ғуломов Н. Я. Маррнинг йўлидан бориб, ўзбек тилини ўқитишда морфология, орфографиянинг ролини камситган.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги ўзбек орфографиясидаги чалкашликларни тугатиш ҳақида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президиумига бирнеча марта мурожаат қилган бўлса ҳам, бу ҳақда конкрет жавоб ололмади. Натижада, орфографиядаги анархия ҳамон давом этмоқда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тил ва адабиёт институтининг илмий ходими ўртоқ С. Акабиров конференцияда сўзга чиқиб, ўзбек тилининг илмий терминология-луғатини яратиш зарурлигини айтди.

— Академиянинг тил ва адабиёт институти республикада терминология масалаларига раҳбарлик қилучи марказ бўлиши, илмий ходимларга, таржимонларга йўл-йўриқ кўрсатиши лозим эди, аммо институт бу шарафли вазифанинг уддасидан чиқолмай келди, — деди. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ҳузуридаги коммунистлар партияси тарихи институтининг илмий ходими ўртоқ Р. Абдураҳмонов, — натижада, физика, химия, биология, экономика, ботаника ва фалсафага доир асарлар ўзбек тилига таржима қилинганда ҳарким ўзи билган терминни қўллай берди, бунинг оқибатида чалкашлик, анархия ҳукм суриб келмоқда.

Ўртоқ Р. Абдураҳмонов ўрта мактаб дарсликлари ва орфографик луғатларидаги терминларнинг хилма-хиллиги ва бу эса ўқиш-ўқитиш ишларида қийинчилик туғдираётганини айтди.

Конференция иштирокчилари филология фанлари кандидати, бирнеча орфографик луғат китобларининг автори ўртоқ Олим Усмоновнинг нутқидан кўп нарса кутган эдилар. Аммо ўртоқ О. Усмонов ўзбек тилидаги терминлар масаласи нима учун бундай аянч аҳволга тушиб қолганини айтиб беролмади. У сўзида умумий гаплар блан чегараланиб, ўз асарларидаги жиддий идеологик, назарий хатоларнинг сабабини очиқ-аниқ кўрсатиб ўтмади.

Профессор А. К. Боровков бундай деди: ўртоқ И. В. Сталиннинг «Правда» газетаси саҳифаларида совет тилшунослиги тўғрисида бўлиб ўтган мунозарага қатнашиши, унинг тилшуносликдаги марксизм ҳақидаги тарихий асарлари совет тилшунослик билимининг турғунлик ҳолатини йўқотади ва тилшуносликнинг ривожланишига буюк программа сифатида хизмат қилади.

Ўртоқ Сталин тилшуносликдаги аракчеевчилик режимини тугатиш блан, йўл қўйилган қўпол хатоларни тугатиш мумкинлигини кўрсатади: «Тилшуносликдаги аракчеевчилик режимини тугатиш, Н. Я. Маррнинг хатоларидан воз кечиш, тилшуносликка марксизмни сингдириш керак, — менингча, совет тилшунослигини шу йўл блан соғайтириш мумкин» —дейди улуғ Сталин. Профессор Боровков ўз сўзида академик Н. Я. Марр та'лимотидаги назарий, илмий хатолар уларнинг характери, бу нуқсонларнинг содир бўлиш сабабларига муфассал тўхталиб ўтди ва конкрет мисоллар кўрсатди.

Ўртоқ Боровков ўзбек тилшунослиги ҳақида гапириб, бундай деди: конференцияда сўзга чиққан ба'зи ўртоқлар ўзбек тилшунослиги оғир аҳволни бошидан кечирмоқда, у бош айлантирадиган, тушуниб бўлмас доирага кириб қолди, дедилар. Бу, менингча, тўғри эмас. Ўзбек тили билимида бирнеча йиллар мобайнида кўзга кўринарли ишлар қилинди. Буни инкор этиб бўлмайди. Лекин шу блан бирга, тилшуносликни боши берк кўчага олиб кириб қўйган жиддий хатоликлар ҳам бор. Булар ўзбек тилшунослари орасида Марр та'сирига берилишдан ташқари, ўринсиз мағрурланиш, билағонлик ва бепарволик кайфиятларидир. Шунингдек, илмий-текшириш ишининг юқори даражага кўтарилмаганлиги ҳам катта хатоликларга сабабчи бўлди.

Ўзбек тилшунослари ҳақиқатан ҳам жамоатчилик талаб этган орфография ва русча-ўзбекча, ўзбекча-русча луғатларни яратишга ожизлик қилаётирлар. Эндиги тузиладиган русча-ўзбекча луғат марксистик тил билими асосида тузилиши керак. Шунингдек, луғат совет воқи'лиги талаб қилган кўпгина янги сўзлар, тушунчаларни ўз ичига олиши лозим, деди ўртоқ Боровков.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий а'зоси М. Ойбек ўз сўзида ўзбек тил билими Улуғ Октябрь социалистик революциясининг меваси эканлигини уқдириб ўтди. Революциядан сўнг ўзбек тили лексик жиҳатдан ҳам бойиди, мукаммаллашди, жуда кўп совет-интернационал сўзлари, илмий ва сиёсий терминлар ўзбек тилининг бойлигига айланди, ўзбек адабий тили ривож топди. Шунингдек, сўнгги 33 йил ичида ўзбек тилшунос кадрлари, ўнлаб фан кандидатлари етишиб чиқди.

Ўртоқ Ойбек ўзбек тилшуносларининг муҳим вазифаларини кўрсатиб ўтди ва бу соҳадаги сусткашликни қаттиқ танқид қилди. О. Усмонов ва А. Ғуломов каби тилчиларнинг асарларидаги жиддий нуқсонларни жуда тўғри кўрсатиб ўтди.

Илмий конференцияда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тил ва адабиёт институтининг илмий ходимларидан С. Қосимов, С. Иброҳимов, Ш. Шоабдураҳмонов ва кечки педагогика институтининг ўқитучиси О. Азизов ўртоқлар ҳам ўзбек тилшунослигидаги камчиликлар ҳақида гапирдилар.

Илмий конференциянинг охирида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси гуманитар фанлар бўлимининг бошлиғи, профессор И. К. Додонов конференция ишига якун ясаб, тилшуносларни, ҳамма илмий ходимларни ўртоқ Сталиннинг совет тилшунослиги ҳақидаги ажойиб тарихий асарларини чуқур ўрганишга чақирди.

Бутун Иттифоқ ўсимлик институти Ўрта Осиё тажриба станциясининг мутахассислари узумнинг янги нав'ларини топиш юзасидан катта иш олиб бормоқдалар. **Суратда:** Сталин мукофотининг лауреати селекциячи-узумчи **М. С. Журавель** тажриба участкасида узумнинг янги нав'ларини кўздан кечирмоқда.

Б. Мазур фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

Яхши ташаббус

УРГАНЧ, («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Сиёсий ва илмий билимлар тарқатучи республика жамиятининг Хоразм область бўлими, янги пахта ҳосилини ўз вақтида йиғиб-териб олиш ва давлатга топшириш даврида теримчилар ўртасида лекция, доклад ва суҳбатлар ўтказиш юзасидан қизғин иш олиб бормоқда.

Хива, Урганч шаҳарларида ҳамда областьнинг Хонқа, Ҳазорасп каби 9 районида жамиятнинг бўлимлари тузилди. Йирик корхоналардан 10 тасида жамиятнинг бошланғич ташкилоти, Янгиариқ, Қўшкўпир, Гурлан районидаги 50 дан ортиқ колхозда эса лектория ташкил қилинди.

Сиёсий ва илмий билимларни тарқатучи жамиятнинг область бўлими томонидан пахта йиғим-теримининг дастлабки кунларидаёқ теримчилар ўртасида, шунингдек қишлоқ коммунистлари учун агротехника, колхоз экономикаси ва медицинага оид 1000 га яқин лекция, доклад ўтказилди.

Жамият Хива шаҳар бўлимининг а'зоси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган агроном ўртоқ В. Веденская колхозларда «Пахта териш техникаси ва пахтанинг аҳамияти» тўғрисида лекция ўқиди. Врач ўртоқ Қодиров «Безгак ва уни эмлаш тўғрисида», шунингдек болалар касалликларига қарши темаларда суҳбатлар ўтказди.

М. ХУДОЙБЕРГАНОВ.

Самарқандда кўл қурилади

САМАРҚАНД, («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Шаҳарнинг Боғишамол ва Сиёб районлари ўртасидаги «Тепақўрғон» деб аталган бўш ташландиқ ер бундан уч йил бурун, Сиёб район меҳнаткашларининг ташаббуси блан, обод қилинабошланди. Чуқурлар текисланди, дарахтлар ўтқазилди. Бирнеча минг қайрағоч, акац ва бошқа дарахт кўчартирилган «Тепақўрғон» майдони меҳнаткашлар дам оладиган гўзал жойга айлантирилмоқда. Шаҳар корхона ва муассасаларининг коллективлари, ёшлар «Тепақўрғон» майдонини янада обод қилиш мақсадида, майдон ёқинидаги «Чашма» ариғи бўйида кўл қуришни таклиф этдилар.

Кўлнинг биринчи қисми 2,5 гектар катталикда бўлиб, чуқурлиги 7 метогача боради. Кўл атрофига дарахтлар ўтқазилади. Кўл бўйида болалар ва катталар учун дам оладиган, чўмиладиган жойлар, сув спорти, қайиқ-кемалар станцияси бўлади.

Ғ. АШУРОВ.

СОВЕТ ҚУРИЛИШИ

Район план комиссияларининг ишини яхшилайлик

Район план комиссиялари — район ижроия комитетининг асосий бўлимларидан бири ҳисобланади. Уларга юклатилган вазифа жуда муҳим ва мас'улиятлидир. Район план комиссияси районнинг хўжалик ва маданий фаолиятига қаратилган умумий планни тузиб чиқади ҳамда унинг корхоналар, муассасалар, колхозлар, МТСлар ва бошқа ташкилотлар томонидан бажарилишини назорат қилиб боради. Шунингдек, район нинг ишлабчиқариш имкониятларини ўрганиб, улардан самарали фойдаланиш соҳасида амалий иш олиб боради.

Аммо, айрим район план комиссиялари маҳаллий хўжалик ишларини планлаштириш юзасидан ўз олдиларига қўйилган талабларни етарли даражада бажармаётирлар. Улар кўпинча йиллик план тузиш блан чегараланадилар, холос. Ваҳоланки, йиллик план тузиш — план комиссияси устига юклатилган вазифанинг бир қисми ҳисобланади. Давлат ҳар йили янги мактаблар қуриш, соғлиқни сақлаш муассасалари тормоқларини кенгайтириш, колхоз қишлоғини обод қилиш ва шунга ўхшаш тадбирлар учун жуда кўп маблағ ажратади. Лекин ба'зи жойларда бу маблағлардан тўла фойдаланмайдилар, айрим вақтларда эса бу маблағлар бошқа эҳтиёжларга сарф қилинади. Масалан, Сирдарё, Сўх, Пастдарғом, Шеробод, Деҳқонобод ва Қўшкўпир районларида янги қурилиш планлари бажарилмай келмоқда. Район план комиссиялари бунинг туб сабабларини ўрганиб чиқмайдилар, маблағлардан тўла ва тўғри фойдаланиш юз берган хатоларни тузатиш юзасидан тегишли чора кўрмайдилар. Бу районларнинг план комиссиялари колхозларни йириклаштириш, пахтачиликда қишлоқ хўжалик машиналаридан унумли фойдаланиш, колхозлар ва совхозлар томонидан ўт-далали алмашлаб экишни тўғри ташкил қилиш, сувдан фойдаланиш ва ерларнинг мелиоратив аҳволини яхшилашдек энг муҳим давлат аҳамиятига эга бўлган вазифаларни бажаришдан четда қолиб келмоқдалар. Шунингдек, улар район ҳунармандчилик кооперацияси корхоналари учун маҳаллий хомашё топиш, ишлабчиқаришда, артелларда, колхозларда стахановчилик ҳаракатини ривожлантириш, колхозлардаги меҳнат ресурсларини ўрганиш, ишчи кучларидан тўғри фойдаланишни ташкил этиш ва бошқа шу каби масалалар юзасидан ҳам етарли иш олиб бормаётирлар. Бунинг асосий сабабларидан бири шуки, айрим район ижроия комитетлари план комиссияларининг ишини тўғри уюштираолмаётирлар. Кўп вақтларда район план комиссияларининг раисларидан уларнинг ўз ишларига алоқаси бўлмаган ишларда фойдаланмоқдалар. Масалан, Жиззах район план комиссиясининг раисига район ижроия комитетининг кассирлиги ва район савдо бўлимининг штатсиз инспекторлиги вазифаларини юклаб қўйилган. Бу факт Жиззах район ижроия комитети ўз бўлимининг, я'ни план комиссияси ишига нақадар бепарволик блан қараганини кўрсатади. Шунингдек, Тошкент шаҳар, Москва район план комиссиясининг раиси ўтган йили икки ойгача район ижроия комитетининг анҳор қирғоқларини тозалаш бўйича вакили бўлиб ишлаган.

Район ижроия комитетлари ҳар кварталда район план комиссиясининг планларини кўриш, унинг ҳисоботини ўз йиғилишларида муҳокама қилишлари керак бўлса ҳам, ба'зи район ижроия комитетлари план комиссиясининг иши блан мутлақо шуғулланмайдилар. Хўжайли ва Зомин район ижроия комитетлари кейинги уч йил мобайнида план комиссиясининг ҳисоботини бирон марта ҳам эшитмаганлар. Ҳолбуки, уларнинг ишида жуда катта хато ва камчиликлар бор.

Область план комиссияларининг ходимлари эса районга кўпинча меҳмондек келиб-кета берадилар. Андижон область план комиссияси 1949 ва 1950 йиллар мобайнида бирон марта ҳам район план комиссияларининг кенгаш ва семинарларини чақирмаган. Область план комиссиялари, область миқёсида бирон муҳим масалани ишлаб чиқмоқчи бўлсалар, район комиссияларини чақирмасдан туриб, бу масалани ўз аппаратларидаги ходимлар блан ҳал қилабергалар.

Район план комиссиялари қошида раҳбар ходимлар, мутахассислар, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарларидан иборат доимий план комиссияси бўлиши керак. Бу комиссияга кимлар кириши район ижроия комитетининг алоҳида қарори блан белгиланиши лозим. Лекин республикадаги кўпгина район план комиссияларининг раислари комиссия а'золарига суянмай ишлайдилар. Бундай комиссиялар фақат қоғозда бўлиб, амалда ҳеч иш қилмайдилар. Пахтаобод, Андижон, Марҳамат, Фрунзе ва Метон районларида аҳвол худди шундай.

Район план комиссиясининг раиси социалистик системада планлаштиришнинг илмий методларини яхши эгаллаган, район экономикасининг ҳамма тормоқларини ва ресурсларини яхши билган киши бўлиши керак. Лекин айрим район ва область ижроия комитетлари район план комиссиясининг раисини танлашда бу энг муҳим талабларга э'тибор бермай келаётирлар. Шунинг натижасида бу вазифаларга кўп вақт қобилияти бўлмаган кишилар тайинланадилар, натижада план комиссиясининг иши ҳардоим ёмон аҳволда бўлади.

Ба'зи район план комиссияларининг раислари олий экономика ма'лумотига эга эмаслар. Масалан, Фарғона областининг 9 районида шундай вазифада 7 йиллик ма'лумотга эга бўлган кишилар ишлаб келмоқдалар.

Планлаштиришни яхшилаш — республика районларида иқтисодий ва маданий ишларимизни янада юқори поғонага кўтаришда муҳим омилдир. Шунинг учун ҳам район план комиссияларининг обрўсини, уларнинг ролини ва ташаббускорлигини ҳартомонлама кўтариш керак. Улар ҳақида биринчи навбатда область план комиссиялари ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қошидаги Давлат план комиссияси ғамхўрлик қилиши керак.

К. КУРНОСЕНКОВ.

Ўзбекистон ССР Давлат план комиссиясининг старший экономисти.

КОЛХОЗЛАРДА ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАР

Фарғона область, Бағдод районидаги колхозлар бу йил уй-жой ва жамоат бинолари, мактаб, болалар ясли ва боқчалари учун бинолар қуришни анча кучайтирдилар. Ленин номли колхозда ўтган йили қурилабошлаган мактаб биноси яқинда битказилди. Бу йилги машғулот ана шу бинода олиб борилади. Колхоз правлениеси ҳарбий хизматчиларнинг оила а'золари, кўп болали оналар ва Ватан уруши инвалидларидан 9 кишига уй қуриб берди.

Қанғли қишлоқ советидаги Охунбобоев номли, Чуринди қишлоқ советидаги «Большевик», Чувалачи қишлоқ советидаги Маленков номли ва Сталин номли колхозларда ҳам клуб, кутубхоналар, уй-жой бинолари, молхона, отхоналар қурилмоқда.

А. ТОШМАТОВ.

МАТБУОТ ОБЗОРИ

„Сталин байроғи" газетаси пахта йиғим-теримини юзаки ёритмоқда

Шаҳрисабз, Қашқадарё областида юқори ҳосилли пахтакор район ҳисобланади. Ўзбекистон К(б)П район комитети ва меҳнаткашлар депутатлари район советининг органи «Сталин байроғи» газетасининг ёзишича, район меҳнаткашлари бу йил етиштирилган мўл пахта ҳосилини йиғиб олиш ва давлатга топшириш учун пухта тайёргарлик кўрганлар. Районда пахтакорларнинг йиғилишлари илғор бригада, звено бошлиқлари ва теримчиларнинг кенгашлари ўтказилган. Шундай кенгашларнинг бирида:

«Кунчиқар қишлоқ советидаги Калинин номли колхознинг звено бошлиғи Шарипова, Новот қишлоқ советидаги Сталин номли колхознинг бригада бошлиғи Ашурова ва бошқа ўртоқлар ўз звено, бригадаларида мўл пахта ҳосили учун курашда эришган муваффақиятларини ва пахта йиғим-теримига яхши тайёрлик кўрганликларини сўзлаб бердилар».

дейилади газетанинг бир хабарида. «Сталин байроғи» яна бир хабарида йириклашган Сталин номли колхозда;

«Ҳадича Эгамбердиева, Бека Жабборова каби 124 илғор теримчи 7 ва 5 минг килограммдан а'ло нав' пахта теришга сўз берди» деб ёзади.

Газетанинг кейинги сонларида «Пахта териш ва тайёрлаш оммавий тус олмоқда», «Кунчиқар қишлоқ советидаги Сталин номли колхоз 26 августдан пахта йиғим-теримига киришди», «Пахта теришда ном чиқарган машҳур теримчи Ханифа Султонова ва Ресуда Саидовалар мавсумда 10 минг килограммдан а'ло нав' пахта теришга сўз бердилар» деган жуда кўп ма'лумотлар бор. Бироқ, буларнинг ҳаммаси ҳали ишнинг фақат бошланганлигидан дарак беради. Газета ўзи хабар қилган бу фактларни ҳали чуқур ўрганишга, умумлаштиришга, колхозлар ва колхозчилар томонидан кўтарилаётган янги ташаббусларга тўла э'тибор бериб бу ташаббусларни қўллаб-қувватлашга ва шу асосда мўл пахта ҳосилини ўз вақтида сифатли қилиб йиғиб-териб олиш ҳамда давлатга топширишга қаратилган муҳим, принципиал масалаларни кўтариб чиқишга киришгани йўқ.

Шу кунларда район колхозларида мўл пахта ҳосилини йиғиштириб олишга қаратилган социалистик мусобақа ҳаракати оммавий тус олмоқда. Бешмингчи, еттимингчи, ўнмингчи теримчиларнинг қаторига янгидан-янги ватанпарварлар қўшилмоқдалар. Улар пахта териминининг дастлабки кунларидаёқ ажойиб намуналарни кўрсатмоқдалар. Мана шундай бир шароитда «Сталин байроғи» газетаси пахта далаларидаги социалистик мусобақа илғорларининг иш тажрибаларини кенг пропаганда қилиши, **энг муҳими колхозлар, бригадалар томонидан олинган социалистик мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганини кенг ёритиш керак.**

Бунинг ўрнига газета редакцияси яхши ишланмаган, райондаги колхозларга характерли бўлмаган кичик-кичик, э'лон тариқасидаги хабарлар блан чекланиб қолмоқда. Илғор колхозларнинг пахта йиғим-теримидаги муваффақиятлари, илғор теримчиларнинг тажрибалари газета саҳифасида оммалаштирилмаётир.

Газетанинг ёзишича район МТСи бу йил жуда кўп трактор, ўнлаб пахта териш машиналари ва ҳархил янги қишлоқ хўжалик асбоблари олган. Ғўза парвариши даврида:

«Тракторчилар стахановча вахтада туриб ишлаб, ажойиб меҳнат намуналарини кўрсатди».

МТС коллективи эса:

«..бу янги машиналардан унумли фойдаланиш учун керакли тадбирларни амалга оширмоқда».

Газета муҳим масалани тилга олади. Аммо тракторчиларнинг тажрибалари, уларнинг қишлоқ хўжалиги машиналаридан қанчалик самарали фойдаланаётганликлари тўғрисида принципиал мақола ва хабарлар босилмаётир.

Газетанинг ба'зи сонларида умумхалқ социалистик мусобақасидан четда қолаётган кохлозлар тўғрисида танқидий хабарлар ҳам учраб қолади, жиддий камчиликлар тилга олинади. Кўпгина колхозларда хирмон жойлари, арава—бричкалар, қоп-қанор, этак, тош-тарозилар ва бошқа воситаларнинг ўз вақтида тахт қилинмаганлиги, Новқат қишлоқ советидаги Сталин номли ва бошқа колхозларининг пахта йиғим-теримида орқада бораётганликлари танқид қилинади-ю, аммо бу иш нима учун шундай ёмон аҳволда, бунга ким айбли, ишни яхшилаш учун нима қилиш керак? — Газета мана шу саволларга жавоб бермайди.

Газета редакцияси пахта йиғим-теримида орқада қолаётган колхозларнинг асосий нуқсонларини таҳлил қилишга, юз бераётган ёмон аҳволнинг олдини олишда партия ва совет ташкилотларига амалий ёрдам беришга э'тибор қилмайди. Шунинг учун газета саҳифаларида социалистик мусобақани яна ҳам кенг қулоч ёйдиришга, меҳнат унумини тўғри ташкил қилишга, партия ташкилотларининг фаолиятини янада оширишга қаратилган жиддий масалалар кўтарилмаётир.

«Сталин байроғи» газетаси пахта йиғим-теримини ёритишда жиддий бурилиш ясамоғи керак. Райондаги илғор теримчиларнинг дастлабки иш тажрибалари, улар томонидан ўз зиммаларига олинган социалистик мусобақа шартларининг қандай бажарилаётганлиги, пахта йиғим-терим графигининг бажарилиши учун кураш, пахта териш машинасидан унумли фойдаланиш, колхоз партия ташкилотларининг етакчилик роли газета саҳифасида чуқур ва системали равишда ёритилиши лозим. Афсуски, газета саҳифасида бу муҳим ишлар ҳозирча юзаки, палапартиш ёритилмоқда.

Шаҳрисабз район партия комитетининг ўз органига яқиндан ёрдам бериши талаб қилинади.

Пахтакор ўртоқлар! Бухоро область пахтакорларининг ватанпарварлик чақириғига қўшилиб, пахта тайёрлаш планини 7 ноябрьгача бажариш учун социалистик мусобақани кучайтирингиз!

★

ЎРТОҚ УМАРАЛИ ТОШМАТОВ БОШЛИҚ ЗВЕНО ЙИЛЛИК ПАХТА ТАЙЁРЛАШ ПЛАНИНИ 155 ПРОЦЕНТ БАЖАРДИ

ФАРҒОНА, (телеграф орқали олинди). Молотов районидаги Роза Люксембург номли колхознинг ўртоқ Умарали Тошматов бошлиқ звено а'золари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги шарафига мусобақани кучайтириб, йиллик пахта тайёрлаш планини 155 процент бажардилар.

Звено а'золари ҳарбир гектар ердан давлатга яна 20 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олдилар.

Машиналар пахта теримига тайёр

Август ойининг охирида Андижон область, Ленин районидаги 1-нчи МТСнинг бригада механиклари йиғилиш ўтказдилар. Йиғилишда пахта териш машинасининг теримга тайёргарлиги тўғрисида масала муҳокама қилиниб, ходимларга тегишли топшириқлар берилди, ҳайдовчи-механиклар ўз устларига конкрет мажбуриятлар олдилар.

Шундан кейин МТСда пахта териш машиналарини теримга тайёрлаш юзасидан социалистик мусобақа кучайиб кетди. МТСнинг ўртоқ Эргаш Каримов бошлиқ бригадаси ўз социалистик мажбуриятини бажариб, терим машинасини 25 августда, муддатидан беш кун илгари обкатка қилиб бўлди. Шунингдек, бригада 3 та СХТ тракторини ҳам ремонтдан чиқарди.

МТС коллективи кўрак чувиш машиналарини ҳам муддатидан 10 кун илгари ремонтдан чиқарди. Машиналарни ремонт қилишда Мухтор Шомуродов, Исмоил Абдуллаев каби тракторчилар намунали ишлаб, ҳар куни нормаларини 150—160 процентдан бажардилар.

В. БОЛДИН.

Опа-сингиллар — мусобақа ташаббусчиси

Опа-сингил Шарофат, Рауфа, Нишонoй Раҳматовалар Калинин районидаги Молотов номли колхознинг илғор теримчилари ҳисобланадилар. Шарофат Раҳматова звено бошлиғи бўлиб ишлаш блан бирга, пахта теримида ҳам ҳаммага намуна бўлмоқда. Шарофат пахта теримининг дастлабки кунларида кунига 100 килограмм ва ундан ҳам ошириб пахта тераётган эди. У ҳозир терим сур'атини ошириб, 150—160 килограммдан пахта термоқда.

Шарофат Раҳматова теримчилар ўртасида 5—10 минг килограммдан пахта терувчилар ҳаракатини кучайтириш учун, пахтани қандай қилиб кўп териш тажрибасини сўзлаб берди. Ўзи мавсумда 10 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олди.

— Пахтани кўп териш учун, — дейди Шарофат, — ишга барвақт чиқиб, вақтни бекорга ўтказмаслик зарур. Бир қўллаб эмас, икки қўллаб териш, иш пайтида бошқа нарсаларга алаҳсимаслик керак. Эгатнинг бир бошидан тушиб икки томондаги пахтани териш, аввал ғўзанинг остидаги шохларда очилган пахтани, сўнгра тепа шохлардаги пахталарни териш керак. Пахтани шундай терганда юқоридаги шохлардаги хас-чўп, барглар пастдаги шохларнинг пахтасини ифлос қилмайди.

Шарофат блан мусобақалашган ва унинг иш тажрибасини яхши ўрганган Рауфа ва Нишонойлар ҳам шу кунларда 145 — 150 килограммдан пахта термоқдалар. Шарофат Раҳматова шу пайтгача 1.300 килограммдан ортиқ пахта терган бўлса, унинг сингиллари ҳам 10 кунда 1000 килограммга яқин пахта тердилар.

Илғор теримчилар сентябрь ойи ичида 3.000 килограммдан ортдириб пахта териш учун курашмоқдалар.

И. ЖУРАЕВ.

Пахта далаларининг илғор теримчилари. **Суратда:** (чапдан ўнгга) «3-нчи Далварзин» совхозининг кунига 160—170 килограммга етказиб пахта тераётган теримчиси **Мелибой Фозилов**, Бухоро область, Ғиждувон районидаги Сталин номли колхознинг мавсумда 10 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олган илғор теримчиси **Ш. Соипова**, Фарғона область, Бувайда районидаги Папанин номли колхознинг стахановчи теримчиси **Кароматой Юсупова** ва Тошкент қишлоқ районидаги Юсупов номли колхознинг пахта теришда икки-икки ярим норма бажараётган теримчиси **Х. Бегматов** ўртоқлар. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Бухоролилар чақириғига амалий иш блан жавоб берамиз

(Андижон район, Ёрбоши қишлоқ советидаги Сталин номли колхознинг раиси ўртоқ Иброҳимжон Бакиров блан суҳбат)

Андижон областининг пахтакорлари 1950 йилда пахтадан мўл ҳосил етиштириш юзасидан Бухоро областининг пахтакорлари блан социалистик мусобақа шартномаси тузганлар. Ҳар иккала областьнинг пахтакорлари далаларда мўл ҳосил етиштирдилар. Эндиги вазифа — бу ҳосилни нобуд қилмай, ўз вақтида териб, давлатга топшириш ва социалистик мусобақа шартларини тўла бажариш учун курашдан иборатдир.

Бизнинг колхозимиз Андижон районида энг юқори ҳосилли колхоз ҳисобланади. Биз ўтган йили 240 гектар ернинг ҳар гектаридан 33 центнердан пахта топшириб, йиллик планни 124 процент бажарган эдик. Республика пахтачилик илғорлари VI қурултойи вакилларининг Мурожаатига қўшилиб, бу йил 275 гектар ернинг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олдик. Бу мажбуриятни амалга ошириш учун барча ишни механизация асосида ўтказиш, мавсумий ишларни кечиктирмаслик керак эди. Биз йил бошидан ана шу муҳим шартларга пухта амал қилдик.

Колхозимизда экилган 460 — С нав'ли чигитнинг пахтаси областьнинг бошқа районларида экиладиган 108 — Ф нав'ли чигитнинг пахтасига қараганда анча кейин етилади. Шунинг учун биз бу йил баҳорда чигитни эрта экиб, ғўза парваришини ўз вақтида, юқори сифатли ўтказдик. Натижада, даламизда ҳарқачонгидан ҳам мўл ҳосил етишди. Лекин колхозимизда бошқа ерларга қараганда пахта 10 кун кеч очилди. Биз пахтанинг очилишидаги бу кечикишнинг ўрнини қоплаш учун Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида»ги Қарорида кўрсатилган барча тадбирларни амалга оширишга киришдик. Пахта теримига тушиш олдидан теримчиларни кўп хонали этаклар блан тўла та'мин этдик. Бригада ва звеноларга от-улов ва бошқа зарур воситаларни тўғри тақсим қилиб бердик. Теримнинг биринчи кунидан бошлаб далада колхозчиларга барча шароит яратиб берилди. Шундай қилиб, 5 сентябрьда теримга тушиб, биринчи куни 1 процент пахта топширган бўлсак, 10 сентябрьга келиб, ҳар куни 2,5 —3 процентдан пахта топшира бошладик.

Теримчилар ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни яхши олиб бораётирмиз. Дала шийпонлари намунали жиҳозлантирилиб, оммавий-сиёсий ишларнинг марказига айлантирилди. Бу эса, бригадаларда пахта териш сур'атининг кундан-кун кучайишига сабаб бўлаётир. Терим бошида колхоздаги 300 га яқин теримчидан 100 киши кунига 100 килограммдан пахта терган бўлса, ҳозир 250 теримчи 100 килограммдан ошириб пахта термоқда. Қолган 50 теримчи ҳам 85 —90 килограммдан пахта териб, кунлик нормасини ошириб бажараётир.

Теримнинг тез сур'ат блан бориши давлатга пахта топширишни ҳам тезлатишга сабаб бўлди. Ҳозир колхозимиз ҳар куни йиллик планнинг 4 проценти миқдорида пахта топширмоқда. Колхоз 18 сентябрьгача йиллик пахта тайёрлаш планини 47 процент бажарди. Тўхтасинов, Содиқов ўртоқлар бошлиқ бригадалар йиллик планларини 80 —90 процентга етказдилар. Ўртоқ Усмонов бошлиқ звено 7 гектар ернинг ҳар гектаридан 29 центнердан пахта топшириб, планини бажарди. Звено а'золари 7 ноябрьгача ҳар гектаридан яна 30 центнердан ҳосил топшириш мажбуриятини олдилар.

Биз Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг Бухоро областидаги колхоз ва колхозчиларнинг пахта тайёрлаш планини 7 ноябрьгача бажариш юзасидан қилган таклифларини ма'қуллаб чиқарган қарорини колхозчиларнинг умумий мажлисида муҳокама қилдик. Барча имкониятларимизни ҳисобга олиб, 5 октябрьгача йиллик пахта тайёрлаш планини колхоз бўйича бажариш ва Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги байрами кунигача ҳар гектар ердан 46 центнердан ҳосил топшириш юзасидан олган мажбуриятимизни бажаришга қарор қилдик. Биз бу ва'дамизнинг устидан албатта чиқамиз. Далададаги мўл ҳосил ва колхозчиларимизнинг фидокорона меҳнати бунга мустаҳкам ишонч туғдирмоқда.

Мўл ҳосилни ўз вақтида ва нобуд қилмай йиғиб-териб оламиз

Бизнинг бўлимимиз «Сурхон» совхозида энг катта бўлим ҳисобланади. Биз бу йил 407 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олганмиз.

Бўлимдаги бригада ва звенолар ҳамда ишчилар ўз мажбуриятларига муносиб ишлаб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Совхоз агрономлари ҳар гектар ердан 35 центнер ва ундан ҳам ортиқ ҳосил олишни мўлжалламоқдалар.

Биз мўл ҳосилни ўз муддатида ва нобуд қилмай териш ва топширишга пухта тайёргарлик блан киришдик. Ҳарбир бригада ва звено даласида пахта хирмони ташкил қилинди. 250 теримчининг ҳаммаси кўп хонали этак, қоп-қанорлар блан етарли та'мин этилди. Кунлик терилган пахтани кетма-кет қабул пунктига топшириб туриш учун алоҳида транспорт бригадаси тузилди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг пахта териш ва тайёрлашни уюштириш ҳақидаги Қарори муҳокама қилингандан кейин теримчилар орасида беш, ўнминг килограммчилар ҳаракати ва социалистик мусобақа кучайиб кетди.

Теримнинг дастлабки кунларидаёқ ишнинг намунали ташкил этилиши яхши натижа бера бошлади. Биз сентябрь ойининг уч беш кунлигида пахта териш ва топшириш графигини ошириб бажардик. Ҳозир бўлимимиз йиллик планнинг 25 проценти миқдорида, ёки ҳар гектар ердан қарийб 8 центнерга етказиб пахта топширди. Шарипова, Тожи Уроқов, Зулфиқор Камолов ўртоқлар бошлиқ бригадалар терим сур'атини кундан-кун ошириб, сентябрь ойи пахта топшириш планини бажариш арафасида турибтилар. Октябрьолди социалистик мусобақасига қўшилган ва мавсумда 10 минг килограммдан пахта теришга ва'да берган ишчи Муқат Жўраева, Ўғилой Ўроқова, Маҳмуда Эргашева сингари кўплаб ўртоқлар кунига нормадаги 65 килограмм ўрнига 170—180 килограмм ва ундан ортиқ пахта тераётирлар. Бўлимдаги 250 теримчи ҳар куни ўрта ҳисоб блан 90—95 килограммдан пахта термоқда.

Яқинда бўлимдаги ишчиларнинг умумий йиғилиши ўтказилди. Бу йиғилишда бригада ва звеноларда пахта йиғим-теримнинг бориши муҳокама қилинди. Биз мавжуд имкониятларни ҳисоблаб чиқиб, йиллик пахта тайёрлаш планини 20 октябрьгача бажаришга қарор бердик. Бунинг учун 11 та пахтачилик бригада ва 29 та звено бошлиқлари, шунингдек барча теримчилар якка-якка мажбуриятлар олдилар.

Бу ва'данинг устидан чиқиш учун ҳар куни 2—2,5 процент пахта териб топширмоқдамиз. Биз терим сур'атини янада ошириш учун барча тадбирларни амалга оширамиз.

А. ЖЎРАЕВ.

«Сурхон» совхозининг бўлим бошлиғи.

★ ★

Терим сур'ати тезлатилиши керак

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Наманган область мухбиридан)

Наманган областининг пахтакорлари улуғ доҳимиз ўртоқ Сталинга берган ва'даларини шараф блан бажариш учун фидокорона меҳнат қилиб, мўл ҳосил етиштирдилар. Шу блан бирга, пахта ҳосилини йиғиб-териб давлатга топширишга ўтган йилдагига нисбатан анча эрта киришдилар.

Чуст район, Варзик қишлоқ советидаги «Қизил ободон» колхозининг а'золари ҳозир давлатга ҳар куни 3 — 3,5 процентдан пахта топширмоқдалар. 12 сентябрьда йиллик пахта тайёрлаш планини 33 процент бажарган бу колхознинг 80 процент пахтаси отбор сортга қабул қилинди. Колхоз а'золари Октябрьолди мусобақасига қўшилиб, сентябрьда йиллик пахта тайёрлаш планини камида 70 процент бажариш мажбуриятини олдилар. Шу муносабат блан колхоз правленияси (раиси ўртоқ Бойматов) ва партия ташкилоти (секретари ўртоқ Каримов) далада меҳнатни янада яхши уюштириш чораларини кўрмоқдалар.

Косонсой район, Қўқимбой қишлоқ советидаги Дзержинский номли колхоз а'золари ҳам бу йил пахта йиғим-теримини ўтган йилдагидан 30 кун илгари тугаллаш учун курашмоқдалар.

Уйчи районининг Бирлашган қишлоқ советидаги Сталин номли йириклашган колхоз давлатга ҳар куни 2 процентдан ошиқ пахта топширмоқда.

Мана бу фактлар Наманган областидаги колхозларда давлатга ҳар куни 2,5 — 3 процентга етказиб пахта топшириш мумкинлигини кўрсатиб турипти. Аммо областьнинг кўпчилик колхозларида пахта йиғим-терими ҳануз оммавий тус олмаган, теримчилар орасида социалистик мусобақа қизитилмаган, уларга яхши шароит яратилмаган. Кўпгина колхозларда теримга ажратилган колхозчилар далага тўла чиқмайди. Ҳозир областьда 90 мингдан ортиқ теримчидан фақат 70 — 72 минг киши теримга қатнашмоқда. Ҳолбуки, ишчи кучлар тўла сафарбар этилса, теримчилар сонини 110 минг кишига етказиш мумкин.

Тўрақўрғон районининг Шаҳанд қишлоқ советидаги «Правда» колхозининг раиси Н. Тожибоев, бошланғич партия ташкилотининг секретари У. Мирашев ва комсомол комитетининг секретари Д. Сотиволдиев ўртоқлар блан суҳбатлашсангиз: «пахтамиз ҳамма ерда қийғос очилиб кетди, ҳосил жуда мўл», дейдилар. Аммо бу раҳбарлар шу мўл ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб олиб, давлатга топшириш ҳақида астойдил қайғирмайдилар.

Колхозда пахта йиғим-теримига ажратилган 1.000 га яқин теримчидан шу кунларда 700—750 киши ишлайди, холос. Ўртоқ А. Толипов бошлиқ бригадада теримга ажратилган 35 кишидан 12 киши, К. Раҳимов бригадасида 40 кишидан 7 киши пахта термайди. Аҳвол шу даражага бориб етганки, колхоздаги 22 коммунистдан фақат 5 киши, 156 комсомолнинг атиги ярми пахта термоқда. Колхозда теримчиларнинг 50 проценти нормани бажармайди. Шунинг учун ҳам колхозда кундалик терим нормаси ярим-ёрти бажарилмоқда.

Бу колхознинг кўпчилик бригадаларида пахтани сортларга ажратиб термаслик блан бирқаторда, нобудгарчиликка ҳам йўл қўйилмоқда. С. Гулматов бошлиқ бешинчи бригадада теримчиларининг тенг ярми этак блан та'минланмаган. М. Мингбоев бошлиқ звенога қарашли участкадаги ўқариқ, увот атрофидан ва жўяклар ичидан анча пахта териб олдик. Карим Раҳимов, Карим Толипов, Мирзааҳмедов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда Ижобат Маҳкамова, Тўхтапошша Жўраева, Х. Толипова, Ҳанифа Умарова каби теримчилар пахтани чаноқларда қолдиришдан ташқари, касалланган пахтани тоза пахталарга аралаштириб терганлар. Теримчи Ҳанифа Умарова терган бир эгатда 150 грамм пахта чаноқда қолганлиги аниқланди.

Пахта майдони ва ҳосили жиҳатдан областьда салмоқли ўрин тутган Наманган райони пахта йиғим-теримида энг орқада қолиб келаётир. Бунинг сабаби шуки, Наманган район партия комитети (секретари ўртоқ Туркин), район ижроия комитети (раиси ўртоқ Насриддинов), район пахтачилик бўлими (бошлиғи ўртоқ Отақўзиев), шунингдек кўпчилик колхоз ва қишлоқ советларининг раҳбарлари йиғим-теримни оммавий равишда кучайтириб юбориш учун конкрет чоралар кўрмай келаётирлар. Бунинг натижасида, район кунда 1—1,5 процентга етар-етмас пахта топшираётир. Теримга 15—16 минг киши ўрнига 9—10 минг киши чиқмоқда. Уларнинг ҳам кўпчилиги кундалик нормани бажармайди.

Районнинг Тепақўрғон қишлоқ советидаги Сталин номли колхозда 10—11 сентябрьда пахта теримига 337 киши ўрнига 200—220 киши чиққан, холос. Бу колхоз давлатга 77 тонна ўрнига фақат 31 тоннадан пахта топширмоқда.

Область партия, совет ва хўжалик ташкилотлари бундай хато ва камчиликларни тезда тугатиш чораларини кўриб, пахта йиғим-терими сур'атини тезлатишлари, ҳар куни 2,5—3 процентга етказиб пахта топширилишини та'минлашлари керак.

С. ОТАЖОНОВ.

Теримчиларнинг ярми ҳам далага чиқмаётир

Фарғона область, Олтиариқ район. Бўрбалиқ қишлоқ советидаги колхозларда пахта йиғим-терими суст бораётир. Қишлоқ советининг раиси Холматов ва колхоз раҳбарлари ишни большевикча уюштирабилмаганликлари орқасида колхозларда меҳнат интизоми бўшашиб кетган. Қишлоқ совети бўйича теримга ажратилган 1.165 колхозчидан фақат 456 киши пахта теримига қатнашмоқда. Далага чиққанларнинг ҳам 15—20 проценти терим нормасини мутлақо бажармайди.

Қишлоқ советидаги Будённий номли колхоз пахта тайёрлаш йиллик планини энди 5 процентдан ортиқроқ бажарди. Андреев номли колхозда ҳам сур'ат жуда паст. Бу колхозда пахтани хом териш одат тусига кириб қолган. Шунинг натижасида терилган пахталар қуритиш баҳонаси блан хирмонларда уч-тўрт кунлаб тўхтаб қолмоқда. Мамажонов, Шаропов, Хидиров ўртоқлар бошлиқ бригадаларда теримчилар иши устидан ҳечқандай назорат қилинмаётир. Натижада бу бригадаларда пахтани хом териш ва сортларига аралаштириб юбориш ҳодисалари юз бермоқда. Шу бригадалар ҳар кун юбораётган 3—4 минг килограмм пахта, хом бўлгани учун, тайёрлов пунктидан қайтарилмоқда.

Районнинг Янгиқўрғон қишлоқ советидаги йириклашган Охунбобоев номли колхозда прогулчилик авж олган. Бу колхозда пахта теримига 1260 киши ажратилган, аммо бор-йўғи 469 киши пахта термоқда. Далада пахта текис очилганлигига қарамай, колхозда ҳар куни графикдаги 43 тонна ўрнига атиги 21 тонна пахта терилмоқда.

Бундай аҳволни райондаги бошқа колхозларда ҳам учратиш мумкин. Олтиариқ районининг раҳбарлари колхозларда теримга ажратилган кучларни далага тўла чиқариш, колхозларда кунлик терим графигини тўла ва ошириб бажариш тўғрисида конкрет тадбирларни кўришлари керак.

В. ТОЖИБОЕВ.
М. МАҲКАМОВ.

АГРОНОМ МАСЛАҲАТИ

Сабзавот ва картошка экинлари ҳосилини оширайлик

Партия ва ҳукуматимиз аҳолини сабзавот ва картошка блан мўл-кўл та'минлашга алоҳида аҳамият бермоқдалар. Ўзбекистоннинг об-ҳавоси ва тупроғи сабзавот ва картошка экини учун жуда қулайдир. Бизнинг сабзавотчилик колхозларимиз бир йилда икки-уч марта сабзавот ва картошка экиб оладилар.

Бизнинг вазифамиз ҳарқандай сабзавот экинидан мумкин қадар мўл ҳосил олишдан иборатдир. Бунинг учун биринчи навбатда 1951 йил учун экиладиган барча сабзавот майдонларини юқори сифатли уруғ блан та'минлаш зарур.

Ўзбекистон колхоз, совхоз ерларида ҳозир кечки ва ўртаги сабзавот ҳамда картошка экинлари етилмоқда.

Кечки сабзавот ва картошка экинларидан мўл ҳосил олишда сентябрь ойи ва октябрь ойининг боши энг муҳим давр ҳисобланади. Мана шу вақт ичида ма'лум агротехника тадбирларини кўриш блан бирга, 1951 йилда сабзавот экиладиган ерларни тайёрлаш вазифаси турадир. Бу катта ҳажмдаги ишларни ўз вақтида яхши сифатли бажариш учун мустаҳкам иш плани тузиб олиш ва бу иш планда кўрсатилган барча тадбирларни беками-кўст амалга ошириш зарур.

КЕЧКИ КАРТОШКА

Илмий текшириш муассасаларининг ма'лумотларига ҳамда картошкадан юқори ҳосил олаётган илғорларнинг тажрибаларига қараганда, кечки картошка ер ҳарорати 15 — 16 даража бўлган кузги пайтда яхши ҳосил тугади. Бу даврда ҳар гектардаги картошканинг ҳосили деярлик икки тонна қўшилади. Бундай давр Ўзбекистоннинг кўпгина областьларида сентябрь ойидир. Мана шу давр ичида картошка парваришини яхшилаш унинг ҳосилига ҳосил қўшилишига сабаб бўлади.

Картошка эккан ҳарбир колхоз, совхозда ерости сувининг паст-баландлигига қараб намба-нам суғориб туриш керак. Шу блан бирга, қатор ораларини трактор ва от культиваторлари блан тез-тез юмшатиш ва чопиқ қилиш зарур. Мўл ҳосил олишда айниқса зарарли ҳисобланган ёввойи ўтларнинг пайдо бўлишига асло йўл қўймаслик лозим. Сентябрь ва октябрь ойларида картошка экинини сувдан қайтариб қўйиш картошкани қайтадан кўклаб кетишига ва айнишига сабаб бўлади. Натижада, картошка ҳосили камайиб кетади.

Тошкент область, Калинин район, Ворошилов номли колхозда картошканинг барча агротехника тадбирларига, айниқса уни суғоришга алоҳида аҳамият берилади. Шунинг учун ҳам бу колхозда 100 гектарлик катта картошка майдонининг ҳар гектаридан ўртача 24 — 26 тоннадан ҳосил олиб келинади. Бундай юқори ҳосил Калинин районидаги Ватутин номли, Сталин номли, Қорасув районидаги Свердлов номли, Тимирязев номли, Фарғона область, Водил районидаги Ҳамза Ҳакимзода номли, Самарқанд область, Комсомол районидаги Ворошилов номли колхозларда ҳам етиштирилади.

КЕЧКИ КАРАМ

Колхоз ва совхозларда экилган кечки карамларнинг ҳаммаси октябрь охирида ва ноябрь бошида пишиб етилади. Бу экинлардан мўл ҳосил олиш учун сентябрь ва октябрь ойларида культивация ва чопиқ ишларини янада кучайтириш зарур. Қатор оралари бошидан оқ бир хилда 70 сантиметр қилиб олинган сабзавот экинлари трактор культиваторида юмшатилиши лозим.

Қорасув районидаги «Коминтерн» колхози карам, лавлаги ва бошқа сабзавот экинларини ҳозирги вақтда трактор блан культивация қилиб, мўл ҳосил олишга замин ҳозирламоқда.

Яхши авж олиб ўсмаётган карам экинига шу кеча-кундузда ҳар гектарига 6—8 тонна ҳисобидан маҳаллий ўғит солиниши, пайдо бўлаётган ёввойи ўтлар битта қўймай йўқ қилиниши керак.

Кечки карам ҳам сувталаб экинлардан ҳисобланади. Шунинг учун буни ҳам намба-нам суғориб, қатор ораларининг қақраб қолишига сра йўл қўймаслик зарур.

КЕЧКИ САВЗИ ВА ЛАВЛАГИ

Савзи ва лавлаги экилган барча экин майдони шу кеча-кундузда мумкин қадар яхшилаб ишланиши лозим. Айниқса, бу экинларда ёввойи ўт пайдо бўлишига сра йўл қўймаслик керак. Секин ўсаётган савзи ва лавлаги экинларига маҳаллий ва минерал ўғит солиб, вақти-вақти блан суғориб туриш зарур.

Кечки сабзавот ва картошка экинлари ҳосилини ошириш учун бирқанча амалий чоралар кўриш блан бирга, 20 сентябрьгача кечки пиёз экиш ишини тамомлаш керак. Илғор сабзавотчиларнинг тажрибаларига қараганда, август ва сентябрь ойларида экилган пиёз кўкламда экилган пиёзга қараганда анча мўл ҳосил беради. Масалан, илғор колхозларда пиёзни кузда экиб, ҳар гектардан камида 300 центнер ҳосил олинмоқда.

Пиёз экини парваришини осонлаштириб, унинг ҳосилини ошириш учун қатор ораларини ишлашни ҳамда ҳосилни йиғиштириб олишни машиналаштириш зарур. Шунинг учун кузда экиладиган пиёз ва бошқа ҳарқандай сабзавот экинлари эгати трактор ва от окучнигида олиниши керак.

КАРТОШКА ҲОСИЛИНИ ЙИҒИБ ОЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИК

Картошкани совуқ уриб, ҳосилнинг камайишига йўл қўймаслик учун уни ўз вақтида йиғиб-териб олинади. Бунинг учун ҳарбир колхозда ҳозирдан бошлаб йиғим-терим графиги тузилади. Картошка 1 ноябрьгача батамом йиғиштириб олиниши зарур. Бу йил республикамиздаги колхозларда бўлган картошка ҳосили от қўшиб ишлатиладиган В—9 маркали картошка қазиш машинасида ҳамда тракторга тиркаб ишлатиладиган ТЭК—2 маркали картошка қазиш машинасида қазиб олиниши керак. Картошка ҳосилини йиғиштириш иши машина блан бажарилганда жуда кўп ишчи кучи тежалади. Бу кучдан 1951 йилда экин экиладиган ерларни тайёрлаш ишида фойдаланиш мумкин. Тошкент областида В—9 ҳамда ТЭК—2 маркали картошка қазиш машинасини ишлатиш тажрибаларига қараганда, картошка машинада йиғиштирилганда ҳосил анча мўл бўлади, я'ни картошка бу усулда қазилганда ер тагида қолиб кетмайди ва картошка унчалик кесилмайди.

Қорасув районидаги «Коминтерн» колхозида 12 гектар ердаги эртаги картошка тракторга тиркаб ишлатиладиган картошка қазиш машинасида йиғиштириб олинди. Бу колхозда 7 гектар майдондаги картошка ҳосилини машинада териб олишга киришишдан олдин, картошка палаги от қўшиб ишлатиладиган пичан ўриш машинасида ўрилди. Сўнгра бу ерга от ҳаскаши солиниб, ўрилган картошка палаги йиғиштириб олинди. Натижада, бундай пайкалдаги картошка ҳосилини йиғиштириб олиш жуда осон бўлди, шу блан бирга, ўриб олинган картошка палаги силослаш учун ишлатилади.

Сабзавот тажриба станциясининг ма'лумотларига қараганда, картошка қазиш машиналарида пиёз, савзи ва бошқа сабзавот ҳосилини ҳам йиғиштириб олиш мумкин.

КУЗГИ ШУДГОРЛАШ

Илғорлар тажрибасига қараганда, ер кузда қанча эрта шудгорланса, келаси йил бу ерга экилган экиндан шунча кўп ҳосил олинади. Шунинг учун экиндан бўшаган ерга тезда маҳаллий ва минерал ўғитлар солиб, шудгорлашга киришиш зарур. Бунда ер қуруқ бўлса энг аввал албатта суғориб олинади. Кузги шудгорлаш иши чимқирқар ўрнатилган трактор плугида бажарилади. 1951 йилда экиладиган картошка ери камида 25—27 сантиметр, бошқа ерлар 22—24 сантиметр чуқурликда ҳайдалиши керак.

Ҳарбир МТС тегишли миқдорда трактор ажратиб сабзавот ерини 1 октябрьдан кечиктирмай, кечки картошка ва бошқа кечки экинлардан бўшайдиганч ерларни 1 ноябрьгача, кечки карам ва савзидан бўшайдиган ерларнигина ноябрь ойи ичида ҳайдаб тугалланиши зарур.

Келаси йил экиладиган экин турига қараб ҳамда ернинг озғин ёки семизлигини э'тиборга олиб, маҳаллий ўғит кузги ҳайдаш олдидан ҳархил миқдорда солиниши зарур. Умуман, картошка экиладиган ернинг ҳар гектарига 40 тоннадан, бошқа экинлар ерига 20 — 30 тоннадан маҳаллий ўғит солиниши лозим. Хўжаликда етарли миқдорда суперфосфат бўлганда картошка экиладиган ернинг ҳар гектарига кузги шудгорлаш олдидан 500 килограммдан ўғит солиш керак.

1951 ЙИЛДА ЭКИЛАДИГАН ЭРТАГИ ЭКИН ЕРИНИ ТАЙЁРЛАШ

Республикамиздаги кўпгина колхозлар бу йил экиладиган эртаги экин ерини ўтган йили тахт қилиб қўйган эдилар. Масалан, Тошкент шаҳри атрофидаги колхозларда 2370 гектар ер шундай тайёрлаб қўйилган эди. Қорасув районидаги «Коминтерн» колхозида ўртоқ Алимов бошлиқ бригада эртаги карам ерини олдинги йил кеч кузда тайёрлаб қўйганидан, ҳар гектардан 44 тоннадан карам, 18 тоннадан картошка, 21 тоннадан савзи ҳосили олди. Шундай қилиб, бу бригадада ерни шу йил эрта кўклам тайёрлаб экилган сабзавотдан кўра, ўтган йили кузда тайёрланган ерга экилган сабзавотдан анча мўл ҳосил олинди.

Чиндан ҳам ер кузда чимқирқарли плугда шудгорлаб қўйилганда, шу блан бирга шудгорлаш олдидан ўғит солинганда, ерда ҳархил фойдали бактериялар кўпайиб, кўклам давригача ўсимлик оладиган овқат миқдори жуда ошади, бундай ерларда нам жуда яхши сақланади, тупроқ донадор бўлиб қолади. Натижада, бундай ерларга экилган ҳарқандай экин яхши ўсиб, мўл ҳосил тугади. Бундан ташқари, ер кўкламда тайёрланадиган бўлганда тупроқнинг силгишини кутиб, эртаги экин экиш кечикиб кетади.

Кузда ерни ишлаб қўйиш қуйидагича бўлади: ер энг аввал суғорилиб, маҳаллий ўғит сочилади. Сўнгра чимқирқарли плугда 25—27 сантиметр чуқурликда ҳайдалади. 10—20 октябрьларда трактор культиваторида эгат олинади. Келаси йил эрта кўкламида, ер етилиши блан бу эгатларга тегишли сабзавот экилади.

Тошкент яқинидаги МТСларда «УзОКОС» маркали трактор плуги бор. Бундай плугни бошқа ҳарқандай МТС ўз ишхонасида ясаши мумкин. Мана бундай плугда бодринг, қовун-тарвуз ва помидор эгатларини олиш жуда қулай.

Қовун-тарвуз, бодринг учун олинадиган эгатларни от қўшиб ишлатиладиган картошка қазиш машинасида очиш ҳам мумкин. Бунинг учун мазкур машина окучнигига қўшимча равишда темир қанот ўрнатиш зарур.

1951 ЙИЛ УЧУН САБЗАВОТ ВА КАРТОШКА УРУҒИ ТАЙЁРЛАШ

Сабзавот ва картошка экинларидан мўл ҳосил олишда уруғликнинг юқори сифатли бўлиши ҳам катта аҳамиятга эга. Айниқса, экиладиган картошка касалланмаган, айнимаган ўсимликдан олиниши зарур. Экиладиган картошканинг катталиги 60 граммдан кам бўлмаслиги керак. Уруғлик картошкани шу хилда танлаб терилганда 1 гектар картошка экинидан ўртача 2—2,5 тонна уруғлик олиш мумкин. Уруғлик картошка кечки қилиб экилган картошкадан ҳамда эртаги картошка ҳосилини қайтадан экилган картошка майдонидан олиниши керак. Уруғлик олинадиган картошка пайкали энг аввал агрономлар томонидан апробация қилиниб, картошканинг нав'дорлиги ва бошқа сифатлари аниқланиши лозим. Картошка ва бошқа ҳарқандай экин уруғлиги касалланмаган, зараркунанда тушмаган, мўл ҳосилли участкадан олиниши керак. Сабзавот уруғларига айниқса ғумай ва девпечак уруғлари аралашмаган бўлиши лозим.

П. ДРЕПИН.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги картошка ва сабзавотчилик бошқармасининг бошлиғи.

Хавфсизлик Советининг 18 сентябрьдаги мажлиси

НЬЮ-ЙОРК, 18 сентябрь. (ТАСС). Хавфсизлик Совети американинг Тайван (Формоза)га бостириб кирганлиги тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш учун бутун мажлис ўтказди. Шу муносабат блан Хавфсизлик Советига Совет Иттифоқининг резолюцияси тақдим этилган эди. Бу резолюция Қўшма Штатларнинг Хитойга қилган агрессиясини ва Хитойнинг ички ишларига аралашувини қоралайди. Бу резолюция Қўшма Штатларни ўзининг барча қуролли кучларини Тайван (Формоза)дан ва Хитойнинг бошқа территорияларидан дарҳол олиб кетишга чақиради.

Аммо Хавфсизлик Советининг раиси, Англия вакили Жебб Тайван (Формоза)га бостириб кирилганлиги тўғрисидаги масаланинг муҳокамасини кечиктиришга интилиб, муваққат кун тартибини қабул қилишни таклиф этди. Бу кун тартибига мувофиқ «Қурия республикасига қарши агрессия тўғрисида шикоят» деб аталган «шикоят» биринчи масала сифатида кўрилиши керак эмиш. Бу таклифдан мақсад—Америка Қўшма Штатлари делегациясига генерал Макартурнинг докладини ўқиб бериш имкониятини туғдириш эди. Макартур докладида да'во қилинишича, Совет Иттифоқи гўё Қурия Халқ армиясини ярог-аслаҳа блан та'минлаб келган эмиш.

СССР вакили Я. А. Маликнинг саволига жавоб қайтариб, Жебб Макартур томонидан юборилган ҳужжатнинг фақат шу куни, я'ни Хавфсизлик Советининг а'золари мажлис залига кирган пайтдагина уларга тарқатилганлигини э'тироф этишга мажбур бўлди. Малик ҳозиргина қўлига теккан ҳужжатни муҳокама қилаолмаслигини та'кидлади. Малик Макартурнинг доклади жуда кенг ёзилганлигини айтиб, Хавфсизлик Совети бу докладни қараб чиқиш ва муҳокама қилишидан аввал вакиллар бу ҳужжат блан танишиб чиқиш имконига эга бўлишлари керак, деди.

Қўшма Штатларнинг вакили Остин, Хавфсизлик Совети тақдим этилган кун тартибини ма'қуллайдиган бўлса, Қўшма Штатлар делегацияси докладни ўқиб бериш блан чекланади ва докладнинг муҳокама қилинишини талаб этмайди, деди.

Жебб бу таклифни қувватлади. Бу таклифдан мақсад Тайван (Формоза)га бостириб кирилганлиги тўғрисидаги масаланинг муҳокамасини кечиктириш ва Америка Қўшма Штатларнинг агрессиясидан э'тиборни четга тортиш ниятида Қўшма Штатларнинг ниқобланишига имкон бериш эди.

Аммо Малик яна гапириб, бу найрангга қат'ий қарши чиқди. У, вакиллар Макартур докладининг текстини шу бугунгина олганликларини яна та'кидлади. Бирор ҳужжат топширилганида, — деди Малик,—Хавфсизлик Совети уни муҳокама қилишдан аввал ўрганиб чиқиши керак. Малик Остин блан Жеббнинг Хавфсизлик Совети Макартурнинг докладини «ма'лумотга олишни»гина истайди, деган гапларига тўхталиб, Совет Иттифоқи ўзи хабардор бўлмаган ҳужжатни ма'лумотга олаолмайди, деди. Шундан кейин Малик айтдики, Макартурнинг доклади рус тилига ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги бошқа расмий тилларга ҳали таржима қилинмаган. Бу масалани қўйишга ҳали вақт бор. Малик сўзининг охирида бу масаланинг кун тартибига киргизилишига қарши э'тироз билдиражагини айтди.

Франция вакили Шовель ва гоминданчи Цзян Тин-фу, Макартур докладини э'лон қилиш керак, дедилар.

Жебб Хавфсизлик Советига Америка Қўшма Штатлари вакилининг Макартур докладини ўқиб беришига рози бўлишни таклиф этди.

Малик Шовельга жавоб қайтариб, ўзи ўқиб чиқмаган ҳужжатни ма'лумотга олаолмаслигини яна та'кидлади. Малик айтдики, Жеббнинг биринчи баёнотига қараганда, биринчи масалани кун тартибига киргизишдан кузатилган мақсад—Хавфсизлик Советига Макартурнинг докладини ма'лумотга олиш имконини беришдир. Аммо ҳозирги вақтда Жебб кузатилган мақсад докладни ўқиб беришдангина иборат деб да'во қилади. Малик, доклад нима учун ўқиб берилиши керак—ҳавони тўлқинлатиш учун ўқиб берилиши керакми, ёки доклад Хавфсизлик Советининг уни ма'лумотга олиши учун тақдим этилганми, деб савол берди.

Аммо Хавфсизлик Советининг а'золари ҳатто докладни ўқимай туриб, қандай қилиб шундай хулосага келаоладилар!

Малик раисдан докладни рус тилига таржима қилиш тўғрисида кўрсатма беришни сўраганлигини та'кидлаб айтдики, француз вакили бу докладнинг француз тилига таржима қилинишини эҳтимол хоҳламас. Аммо, иккинчи томондан, испан тилида гапиручи мамлакатларнинг ба'зи вакиллари бу ҳужжатнинг ўз тилларига таржима қилинишини хоҳларлар.

Малик сўзининг охирида бундай деди. Хавфсизлик Советида ҳужжатларни таржима қилиш ва танишиб чиқиш учун тарқатиш юзасидан белгиланган тартиб Қўшма Штатлар вакили истаётганлиги учунгина ва ҳужжатни «дарҳол ўқиб бериш» йўли блангина тугатиладиган бўлса, у ҳолда доклад Хавфсизлик Советининг э'тиборини унинг муҳокамасида турган масалалардан четга тортиш ва, шундай қилиб, Тайван (Формоза)га қурол кучи блан бостириб кирилганлиги тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилинишига халақит бериш мақсадида тақдим этилган деган таассурот пайдо бўлиши мумкин.

Эквадор вакили Кеведо америка делегациясининг найрангини қувватлади.

Остин ва Шовель Макартур докладини Хавфсизлик Советининг шу бугунги мажлиси кун тартибига киргизишни ёқлаб янги далиллар келтиришга уриндилар. Малик американинг Тайван (Формоза)даги агрессияси тўғрисидаги масаланинг кўрилишини кечиктиришга қаратилган бу найрангга қарши чиқди.

Шундан кейин Жебб муваққат кун тартибини қабул қилиш масаласини овозга қўйишни таклиф этди. Миср вакили Фавзий Тайван (Формоза)га қарши агрессия масаласининг муҳокамасини кечиктириш ҳақида таклиф киргизди. Фавзий, Хавфсизлик Совети Тайван (Формоза) тўғрисидаги масалани муҳокама қилишдан аввал Мисрнинг Фаластиндаги минг-минглаб арабларнинг Миср территориясига сургун қилинганлиги ва яраш тўғрисидаги Миср—Исроил битимининг Исроил давлати томонидан бузилганлиги тўғрисидаги шикоятини муҳокама қилсин, деб таклиф этди.

Малик Тайванга қарши қилинган агрессия тўғрисидаги масаланинг муҳокамасини кечиктиришга қарши э'тироз билдирди. Совет делегацияси, Хавфсизлик Совети Тайван масаласини муҳокама қилишга киришса, тартибот қоидаларига мувофиқ адолатли иш қилган бўлур эди, деб ҳисоблайди. Малик Тайван масаласи муҳокама қилиниши муносабати блан совет делегацияси Хитой халқ республикасининг вакилларини чақиришни таклиф этганлигини айтиб, Хавфсизлик Совети бу масалани муҳокама қилабошлаши керак, деди.

Жебб тақдим этилган кун тартибини қабул қилиш масаласини овозга қўйишни таклиф этди. Малик, Тайван (Формоза) ва Фаластин тўғрисидаги масалаларни кун тартибига киргизишни овозга қўйиш учун ҳеч қандай зарурат йўқ, чунки бу масалаларнинг кун тартибига киргизилишига қарши ҳеч ким э'тироз билдирмади, деди. Малик, Хавфсизлик Совети Макартурнинг докладини кун тартибига киргизиш керакми ёки йўқми деган масаланигина овозга қўйсин, деб таклиф этди, чунки бу моддага қарши э'тироз билдирган эди, деди. Ана шу тартибот қоидаларига доир масала юзасидан яна фикр олишилганидан кейин Жебб Макартур докладини Хавфсизлик Советининг кун тартибига киритиш керакми ёки йўқми деган масалани овозга қўйишни таклиф этди. Дарҳол американинг овозга қўйиш найранги ишга солинди ва Макартур докладини кун тартибига киритиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Совет Иттифоқи вакили Формоза тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилинишини кечиктирадиган бу таклифга қарши э'тироз билдирди. Хавфсизлик Советининг қолган 10 а'зоси Макартур докладини кун тартибига киритишни ёқлаб овоз берди.

Кун тартиби қабул қилинганидан кейин Жебб лисинманчилар вакили Чэнга Хавфсизлик Совети столи ёнига келиб ўлтиришни таклиф этди.

Шундан кейин Малик масала муҳокама қилинишидан аввал совет делегацияси Хавфсизлик Совети Тайван (Формоза) тўғрисидаги масалани биринчи навбатда муҳокама қилсин деб таклиф этганини ва ўтган мажлиснинг охирида совет делегацияси томонидан кўтарилган масалани, я'ни Хитой халқ ҳукумати вакилини чақириш тўғрисидаги масалани назарда тутсин деб қилган таклифини Жеббнинг эсига тушириб ўтди.

Жебб, Хавфсизлик Совети Қурия масаласининг кун тартибига киргизилишини ма'қуллаши блан менинг формулировкамни ма'қуллаган эди, бу формулировка мазкур масалани кун тартибига биринчи модда қилиб киргизишни кўзда тутган эди, деб жавоб қайтарди.

Малик дарҳол Жеббнинг найрангини фош қилди. Малик айтдики, совет делегацияси Хавфсизлик Советига даставвал кун тартиби тўғрисида ва шундан кейин муҳокама қилиш тартиби тўғрисида қарор қабул этсин деб таклиф қилди. Жебб, — деди Малик,—кун тартибини овозга қўйиб, муҳокама қилиш тартиби тўғрисидаги масала ҳам ҳал этилишини тушунтириб бермади. Шу сабабдан,—деди Малик сўзининг охирида, совет делегацияси Хавфсизлик Советига Тайван тўғрисидаги масалани муҳокама қилабошлашни таклиф этади.

Шундан кейин Жебб, Хавфсизлик Совети кун тартибини тасдиқлаган пайтда бу блан кун тартибидаги моддаларни муҳокама қилиш тартибини ҳам ма'қуллаган эди, деган қарорга келди. Аммо Малик Жеббнинг бундай қарорга келишидан аввал совет делегацияси Хавфсизлик Совети Тайванга қарши қилинган агрессия масаласини биринчи навбатда муҳокама қилсин деб таклиф этганлигини айтди.

Аммо Жебб ўз қарорининг қабул қилинишини талаб этди ва Америка Қўшма Штатлари вакили Остинга Макартур докладини ўқиб беришни таклиф қилди.

Макартур доклади Қурияда 16 августдан 31 августгача бўлган воқиаларга бағишланган. Бу докладда, жумладан, Совет Иттифоқи Қурия Халқ армиясини совет ҳарбий материаллари блан та'минламоқда деб да'во қилинади. Макартур ўз докладида ўз қўшинларининг Қуриядаги шаҳарларни вайрон қилиб ва аҳолини қириб, ваҳшиёна уруш олиб бораётганлигини инкор этишга ҳаракат қилади.

Докладда Хитой халқ республикаси ҳукумати ша'нига ҳам айб қўйилади. Хитой халқ республикаси ҳукумати ўз кучлари орасидан «қурияли тажрибали жанговар қўшинларни талайгина миқдорда» ажратиб берган эмиш.

Сўнгра Макартур доклади америка авиациясининг Қуриядаги ҳимоясиз граждан аҳолига ваҳшиёна ҳужум қилаётганлигини оқлашга уринади ва Шимолий Қурия қўшинларини шафқатсиз деб кўрсатмоқчи бўлади.

Доклад Макартур қўмондонлиги назорати остида бўлган райондаги озиқ-овқат соҳасидаги аҳволга тўхталиб, мавжуд запаслар сентябрь ойининг ўрталаридан кейин ҳатто энг оз миқдорда ҳам озиқ-овқат блан та'мин этаолмайди, деб та'кидлайди.

Шундан кейин докладда уруш ҳаракатлари обзор қилинади.

Докладнинг французча таржимаси ўқиб берилганидан кейин Жебб Эквадор вакили Кеведога сўз берди. Кеведо, докладни муҳокама қилишни истар эдим, аммо вақт кеч бўлганлиги сабабли мажлисни ёпишни таклиф этаман, деди.

Хавфсизлик Совети раиси Жебб Кеведонинг таклифидан дарҳол фойдаланиб ва мажлисни тезроқ ёпишга уриниб, Хавфсизлик Советини мажлисни ёпиш тўғрисидаги таклифни овозга қўйишга мажбур этмоқчи бўлди.

Аммо Малик кун тартиби юзасидан сўз берилишини талаб этиб, Жеббнинг найрангини чиппакка чиқарди. Остин томонидан ўқиб берилган ҳужжатда Совет Иттифоқи ша'нига туҳмат гаплар айтилганлиги сабабли, — деди Малик,—Совет вакили ўзини сўзлаш имконидан маҳрум этишга интилаётган америка иттифоқининг найрангларига қарамай, тегишли изоҳ бериш учун сўз олишни истайди.

Жебб масаланинг муҳокамасига йўл қўймасликка яна уриниб, агар Малик гапиришни хоҳласа, бошқа вакиллар ҳам ўз фикрларини айтишни истайоладилар, деди. Хавфсизлик Совети, — деди Жебб, — Маликнинг сўзини эшитиш керакми, ёки мажлисни ёпиқ деб э'лон қилиш керакми, деган масалани ҳал этиши лозим. Шу блан бирга Жебб мажлисни ёпиш тўғрисидаги таклиф олдин тушганлигини та'кидлади.

Кеведо мажлисни ёпиш тўғрисидаги таклифининг овозга қўйилишини кечиктиришга рози эканлигини билдирди.

Малик катта нутқ сўзлаб, американинг Қуриядаги агрессиясини ва америка империалистларининг бу агрессиядан э'тиборни четга тортиш йўлидаги уринишларини фош қилди. Малик айтдики, Америка Қўшма Штатларининг вакили Макартурнинг Қуриядаги америка агрессияси тўғрисидаги катта докладини ўқиб бериб, Тайван тўғрисидаги масаланинг ва Хитой халқ республикаси вакилларини чақириш тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилинишига халақит берди. Америка Қўшма Штатларининг делегацияси бундай найрангларни биринчи марта ишлатаётгани йўқ. Малик Хавфсизлик Советининг аввалги мажлисларини эсга солиб ўтди. Ўша мажлисларда Америка Қўшма Штатлари делегацияси совет делегациясининг Қурия масаласини тинч йўл блан ҳал этиш тўғрисидаги таклифини Хавфсизлик Советининг муҳокама қилишига халақит бериш мақсадида таклифлар киргизган эди. Америка Қўшма Штатларининг найрангларидан кузатилган мақсад—Хавфсизлик Советининг ба'зи масалаларни муҳокама қилишига халақит беришдан ва американинг Хитойдаги агрессиясидан э'тиборни четга тортишдан иборат.

Макартур доклади, — деб сўзини давом эттирди Малик,—афкор оммани очиқдан-очиқ чалғитишга қаратилган ҳужжатдан бошқа бир нарса эмас. Совет делегацияси Америка Қўшма Штатларининг Қуриядаги агрессияси нимадан иборат эканлигини кўпданоқ фош қилган эди.

Малик Қурия халқ-демократик республикасининг ҳужжатларидан парчалар ўқиб берди. Бу ҳужжатларда америкалиларнинг Қурияни ваҳшиёна бомбардимон қилаётганликлари тасвир этилади. Малик Хавфсизлик Совети бундай бомбардимонларни тўхтатиш учун ҳали чора кўрмаганлигини айтди. Фронтдаги муваффақиятсизликлардан дарғазаб бўлган америка империализми Қуриядаги тинч аҳолини қирмоқда ва Қурия саноатини яксон қилмоқда. Малик америка бомбардимончи аэропланларининг тинч шаҳар ва қишлоқларга ҳужум қилаётганлигини исбот этадиган жуда кўп далиллар келтирди.

Малик сўзини давом эттириб бундай деди: Америка авиациясининг бомбардимонлари натижасида Қуриядаги миллий бойликларнинг талайгина қисми йўқ қилинди. Америкалилар ҳаммаёқни вайрон қилиш учун, ерга тушганидан кейин бирқанча вақт ўтгач портлайдиган бомбалардан фойдаландилар. Бу бомбалар одамлар ер тўлалардан чиқиб ярадорларни қидирабошлаган пайтда портлайди. Бу эса халқаро ҳуқуқ қоидаларини қўпол равишда бузишдир. Америка авиациясининг Қуриядаги жиноятлари америка империалистларининг ўз мақсадларига эришиш учун энг шафқатсиз ва разил методлардан фойдаланишдан ҳам қайтмаётганликларини кўрсатади.

Шундан кейин Малик Қурия халқ-демократик республикаси ташқи ишлар министри Пак Хен Еннинг 16 сентябрьда юборган янги мактубини эслатиб ўтди. Бу мактубда америка авиациясининг ҳужумига қарши қат'ий норозилик билдирилади. Америка авиацияси бу ҳужум вақтида Пхеньяннинг марказий районида жойлашган госпиталь биносига бомбалар ташлаган. Малик, бу ҳужжатлар Макартурнинг Хавфсизлик Советига юборган докладидаги ёлғон, уйдирмаларни фош қилиб ташлайди, деб та'кидлади.

Шундан кейин Малик Парижда чиқадиган «Монд» газетасида босилган хабардан парчалар ўқиб берди. Бу хабар америкалилар томонидан водига ҳайдалган ва бу ерда ўз ҳолига ташланиб, очқат ва бошпана йўқлигидан ўлиб кетаётган 300 минг қурияликнинг ҳаддан ташқари азоб чекаётганлигини тасвирлайди. Рейтер агентлигининг хабарида Эттли Черчиллнинг саволига жавоб қайтариб, Қуриядаги уруш Қўшма Штатлар томонидан олиб борилаётир, деб айтганлиги билдирилади. Малик Рейтер агентлигининг бу хабарига асосланиб дедики, америкалилар Макартур қўмондонлиги остида олиб борилаётган уруш учун жавобгардирлар.

Макартурнинг докладларида, Совет Иттифоқи Шимолий қурияликларни ярог-аслаҳа блан та'минламоқда, деб да'во қилинади. Малик бу да'вога тўхталиб, 11 августда айтган гапларини такрорлаш зарур эканлигини билдирди. Малик 11 августдаги баёнотида, Шимолий Қурия ихтиёрида совет қўшинлари 1948 йил декабрь ойида ўз юртларига қайтарилган вақтда Совет Иттифоқи томонидан Шимолий Қурия ҳукуматига сотилган ярог-аслаҳалар бор, деган эди.

Шундан кейин Жебб мажлисни дарҳол ёпишни таклиф этди ва, Малик баёнотининг инглиз ва француз тилларига таржимаси келгуси мажлисда ўқиб берилади, деди.

Малик, баёнот инглизчага ҳозир таржима қилинсин, деб таклиф этди. Аммо Хавфсизлик Совети бу талабни рад этди. Маликнинг ўзигина бу талабни ёқлаб овоз берди. Олти вакил бу таклифга қарши овоз берди, 4 вакил овоз беришда бетараф қолди.

Жебб навбатдаги мажлисни ўзи белгилаган вақтда чақириш ҳуқуқини беришни Хавфсизлик Советидан илтимос қилди. Жебб, келгуси мажлис унча кечиктирилмайди, деб Маликка ва'да берганидан кейин мажлис ёпилди.

Германиядаги Совет Контроль Комиссияси раиси армия генерали Чуйковнинг француз олий комиссарига норозилиги

БЕРЛИН, 18 сентябрь. (ТАСС). Германиядаги Совет Контроль Комиссиясининг раиси армия генерали Чуйков 15 сентябрьда француз олий комиссари Франсуа Понсега қуйидаги мазмунда хат юборди:

«Менга ма'лум бўлишича, француз ҳарбий ма'мурлари 1950 йил 9, 10 ва 13 сентябрьда совет ва америка оккупация доиралари ўртасидаги демаркация линиясига чет эл гражданларидан жам'и 122 кишини мажбурий тартибда юборганлар. Булар орасида 16 совет граждани ҳам бўлган. Француз ма'мурлари мазкур гражданларнинг совет доирасига юборилажаги тўғрисида совет ма'мурларини хабардор ҳам қилмадилар.

Бу ерга келган кишиларнинг айтишича, уларнинг қарийб ҳаммаси Францияда кўп йиллар яшаганлар, аммо 1950 йил сентябрь ойининг бошларида француз жандармирияси уларни тўсатдан қамоққа олган ва мажбурий тартибда оилаларидан жудо қилиб, ҳеч қандай конкрет айб қўймай, совет ва америка доиралари ўртасидаги демаркация линиясига этап қилиб жўнатган. Қамоққа олинганларнинг кўпчилиги кекса ёшдаги кишилар ёки болалардан иборат. Франциядан совет доирасига бориш йўлида кузатиб келган жандармлар ана шу қамоққа олинган кишиларни қаттиқ ҳақорат қилганлар ва овқат ҳамда сувдан маҳрум этганлар.

Мен, халқаро ҳуқуқнинг оддий қоидаларини ва ҳамма томонидан танилган инсонпарварлик принципларини қўпол равишда поймол этаётган француз ма'мурларининг полиция йўли блан қилган ана шу ўзбошимчалигига қарши норозилик билдираман ва совет гражданларига нисбатан ваҳшийларча муомала қилишда айбдор бўлган кишиларни жазолашни талаб этаман».

Буюк қурилиш программаси

ШАНХАЙ, 18 сентябрь. (ТАСС). «Синьвэньжибао» газетаси Совет ҳукуматининг Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанцияларини ва Бош Туркман каналини қуриш тўғрисидаги қарорларига бағишланган мақоласида қуйидагиларни ёзади:

«Совет Иттифоқи буюк қурилиш программасини қабул қилди. Бу программа Совет Иттифоқининг тинчлик сиёсатини амалга ошираётганлигини исбот этади ва тинчлик учун курашаётган бутун дун'ё халқларини илҳомлантиради».

«Вэньгуйбао» газетаси ёзади: уруш оловини ёқучи империалистлар одамларни кўплаб қириш ва ҳамма ёқни вайрон қилиш планларини тузаётган бир пайтда совет халқи ўзининг бутун ғайратини тинч меҳнатга ҳамда табиатни ўзгартириш ишларига сарф қилмоқда. Биз империалистик лагерь томонида вайронгарчиликни кўрсак, Совет Иттифоқида буюк қурилишларни кўрамиз.

Халқаро журналистлар ташкилотининг 3-нчи конгресси

ХЕЛЬСИНКИ, 18 сентябрь. (ТАСС). Халқаро журналистлар ташкилотининг учинчи конгресси ўз ишини тамомлади. Конгресс ҳамжиҳатлик блан ўтди ва бутун дун'ёдаги тараққийпарвар журналистларни тинчлик, демократия учун, уруш оловини ёқучиларни фош қилиш учун курашга сафарбар қиладиган бирқанча муҳим қарорлар қабул қилди.

Конгресс Уолл-стрит агентларининг бузғунчилик ҳаракатларига қарамай, Халқаро журналистлар ташкилотининг кучлари анча мустаҳкамланганлигини та'кидлади.

Конгресс америка империалистлари «совуқ муносабатлар уруши»дан очиқдан-очиқ агрессияга ўтган ҳозирги пайтда тинчлик тарафдорлари ҳаракатида актив қатнашиш — Халқаро журналистлар ташкилотининг, унинг миллий ташкилотларининг ва барча демократик журналистларнинг энг муҳим вазифаси деб уқдириб ўтди.

Конгресс Халқаро журналистлар ташкилотининг ижроия комитетига ва секретариатига зарур материаллар тайёрлашни ва уруш оловини ёқучиларнинг рўйхатларини матбуотда э'лон қилишни ҳамда радио орқали эшиттиришни топширди.

Конгресснинг резолюциясида бундай дейилади: ҳозирги вақтда «Қурия ва Вьетнамдан қўлингни торт» шиори соф виждонли барча журналистларнинг энг жанговар шиори бўлиши лозим. Конгресс американинг Қуриядаги агрессиясига қарши, америка авиациясининг граждан аҳолини ваҳшийларча бомбардимон қилаётганлигига қарши қат'ий норозилик билдирди ва матбуотнинг барча демократик ходимларини ҳурриятпарвар Қурияни актив ҳимоя қилиб чиқишга чақирди.

Конгресс ўзининг барча ташкилотларини Тинчлик тарафдорларининг иккинчи жаҳон конгрессига тайёргарлик кўришда актив қатнашишга чақирди.

Конгресс капиталистик мамлакатларда сўз ва матбуот эркинлигининг бузилишига қарши ва уларда тараққийпарвар журналистларга нисбатан амалга оширилаётган қаттиқ та'қибларга қарши қат'ий норозилик билдирди. Шу блан бирга конгресс Халқаро журналистлар ташкилотининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ижтимоий ва иқтисодий совети ишларидан қонунга хилоф суратда четлаштирилганига қарши норозилик билдирди.

Конгресс Югославиянинг титочи журналистлар союзини Халқаро журналистлар ташкилоти сафидан чиқарди.

Конгресс Халқаро журналистлар ташкилотининг янги уставини якдиллик блан ма'қуллади. Бу уставда, Халқаро журналистлар ташкилотининг асосий мақсади — бутун дун'ёда тинчлик учун инсониятнинг порлоқ истиқболи учун курашдан иборат, дейилади. Халқаро журналистлар ташкилотининг янги устави бутун дун'ёдаги тараққийпарвар журналистлар блан биргаликда уруш хавфига қарши, демократия ва озодлик учун курашишни истаётган айрим журналистларни Халқаро журналистлар ташкилоти а'золигига қабул қилишга рухсат беради.

Жан Эрман (Франция) Халқаро журналистлар ташкилотининг раиси қилиб, Константин Симонов (СССР), Ху Чо-мо (Хитой халқ республикаси), Юзеф Ковальчик (Польша), Кайсу-Мирьями Рюдберг (Финляндия) ва Дуду Гейе (Дакар) раис ўринбосарлари қилиб сайланди. Булардан ташқари Англия ёки Америка Қўшма Штатларидан яна бир раис ўринбосари сайланади. Халқаро журналистлар ташкилотининг бош секретари қилиб яна Гронек (Чехословакия) сайланди.

Инглиз-америкалиларнинг Германия демократик республикасига қарши қўпоручилик планлари

БЕРЛИН, 18 сентябрь. (ТАСС). Бугун кечқурун Берлинда матбуот конференцияси бўлди. Матбуот конференциясида ахборот идорасининг раҳбари Эйслер инглиз-америка оккупациячи ма'мурларининг ва уларнинг Бонндаги малайларининг Германия демократик республикаси территориясида жосуслик ва зараркунандалик ишларини кучайтиришга қаратилган жиноий планларини Германия демократик республикаси ҳукуматининг топширувига мувофиқ фош қилди.

Ҳукуматнинг ахборотида бундай дейилади: шу йил август ойида Бонн ҳукуматининг «умумгерман масалалари блан шуғулланучи министрлиги»да кенгаш бўлган. Бу кенгашда ана шу «министрлик»нинг Якоб Кайзер бошчилигидаги раҳбар ходимлари ва америка ҳамда инглиз разведкаларининг вакиллари қатнашганлар. Кенгашда бешйиллик хўжалик планининг бажарилишига халақит бериш мақсадида Германия демократик республикасида қўпоручилик ва зараркунандалик қилиш планлари муҳокама этилган.

Бу кенгашга раҳбарлик қилган америка разведкасининг вакили, Германия демократик республикаси халқ хўжалигининг барча энг муҳим тармоқларида мунтазам суратда зараркунандалик ишлари амалга оширилабошлансин, деб талаб қилган. Шу блан бирга у транспортда қасддан қийинчиликлар вужудга келтиришдан бошлаб, корхоналарга ўт қўйиш ҳамда сиёсий арбобларни ўлдиришгача ҳамма воситалардан фойдаланишни таклиф этган. Зараркунандалик ишлари айниқса жадаллик блан амалга оширилиши лозим бўлган иншоотларнинг рўйхати тузилган.

Бонндаги фитначилар янги жиноятининг фош қилиниши герман аҳолисининг ҳушёрлигини ошириши лозим.

«Германия демократик республикаси ҳукумати,— дейилади ахборотнинг охирида,— Германия демократик республикаси тинч аҳолисининг манфаатларини инглиз-америка империалистлари томонидан ва уларнинг Бонндаги ёрдамчилари томонидан юбориладиган агентлар, ўт қўючилар, саботажчилар ва қотилларнинг зараркунандалик ҳамда жосуслик ишларидан қўриқлаш учун зарур бўлган ҳамма имкониятларга эгадир».

Қуриядаги воқиалар

ҚУРИЯ ХАЛҚ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ АРМИЯСИ БОШ ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ АХБОРОТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 18 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 18 сентябрь эрта блан қуйидагиларни билдирди:

Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда душманга қарши шиддатли жангларни давом эттирмоқдалар.

Халқ армиясининг Тэгу (Тайкю) шимолида ҳаракат қилаётган қисмлари душманнинг тўхтовсиз қарши атакаларини қайтариб жанг қилмоқдалар ва душманга катта талафот етказмоқдалар. Кейинги бирнеча кун ичида бу томонда америкали ва лисинманчи солдат ҳамда офицерлардан 850 дан ортиқ киши ўлдирилди ва ярадор қилинди. 81 миллиметрли 5 тўп, 60 миллиметрли 4 миномёт, 3 ракета тўпи, 20 дан ортиқ оғир ва енгил пулемёт ва бошқа ярог-аслаҳа ҳамда ҳарбий анжомлар ўлжа олинди.

ПХЕНЬЯН, 18 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 18 сентябрь кечқурун қуйидагиларни билдирди:

Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда америка қўшинларига ва лисинманчи қўшинларга қарши шиддатли жангларни давом эттирмоқдалар. Халқ армиясининг қисмлари душманнинг қарши атакаларини қайтармоқдалар ва унга катта талафот етказмоқдалар.

Халқ армиясининг ҳарбий-денгиз қисмлари Онгдин (Осин) яқинида Қурия сувларига кирган америка ҳарбий кемаларини 17 сентябрьда тўпга тутдилар. Тўпга тутиш натижасида душманнинг бирнеча жойидан шикаст еган ҳарбий кемаси ёниб кетди ва жануб томонга қочиб кўздан ғойиб бўлди.

15 ва 16 сентябрьда Халқ армияси қирғоқ мудофаасининг отрядлари Инчон (Чемульпо) районида американинг икки қиручи аэропланини уриб туширдилар.

ЧЕМУЛЬПО РАЙОНИДА УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 18 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армияси Бош қўмондонлигининг ма'лумотларига қараганда, Инчон (Чемульпо) нинг ва Кимпхо (Кимпо) аэродромининг шарқ томонидаги районида Қурия Халқ армиясининг қўшинлари Сеулга ёриб ўтишга уринаётган америка қўшинларига қарши қаттиқ жанг қилмоқдалар. Душман кўп талафот кўрмоқда.

ВЬЕТНАМДА УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ

ШАНХАЙ, 18 сентябрь. (ТАСС). Хабар беришларига қараганда, Вьетнам Демократик республикаси армиясининг қисмлари 16 сентябрьга ўтар кечаси душманнинг Ханойдан 145 километр шимолда ўтиш қийин бўлган тоғлиқ жойлардаги муҳим таянч пункти Донг-Хени ишғол қилганлар.

Франс Пресс агентлигининг билдиришича, Донг-Хе учун олиб борилган жангларда француз солдат ва офицерларидан 150 дан ортиқ киши ўлдирилган ва ярадор қилинган.

Халқ армиясининг қисмлари душманнинг америкадан олган бир аэропланини уриб туширганлар.

ФРАНЦИЯДА ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА СОВЕТ ИТТИФОҚИ БЛАН ДЎСТЛИК ОЙЛИГИ ОЛДИДАН

ПАРИЖ, 18 сентябрь. (ТАСС). «Франция—СССР» уюшмаси миллий комитети 16 ва 17 сентябрьда Парижда бўлиб ўтган мажлисларида Францияда 5 ноябрьдан 7 декабрьгача тинчликни ҳимоя қилиш ва Совет Иттифоқи блан дўстлик ойлиги ўтказишга қарор қилди.

Испан республикачиларини ҳимоя қилиш

ЛОНДОН, 18 сентябрь. (ТАСС). Кеча Гайд-паркда (Лондон) интернационал бригада а'золари уюшмаси митинг ўтказди. Бу митингда резолюция қабул қилинди. Резолюция Шимолий Африкага сургун қилинган испан республикачиларини Франциядаги оилалари ҳузурига қайтариш талаб этилади.

Резолюцияда душманга қаршилик кўрсатиш ҳаракатида қатнашган кишиларнинг Францияда та'қиб этилаётганлигига қарши норозилик ҳам билдирилади. Митинг қатнашчилари делегация сайладилар. Бу делегация Франция элчихонасига бориб, резолюциянинг иккинчи нусхасини унга топширади.

Мас'ул муҳаррир ўринбосари
Б. РАҲМОНОВ.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОДИНА», «ВАТАН», қишки ва ёзги «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН», кинотеатрларида — рангдор фильм **Жасур кишилар.**

«ЕШ ГВАРДИЯ»—кундуз **«Варяг» крейсери,** кечқурун **Ажойиб табиатли қиз.**

«ХЕВА» — **Ҳинд мақбараси** (2-нчи серия).

«9-НЧИ МАЙ» — **Айбсиз айбдорлар.**

«НАВОИЙ» (қишки) — кундуз **Айбсиз айбдорлар,** кечқурун **Урушдан кейин кеч соат 6 да.**

«ШАРҚ» — **Яккама-якка.**

«УДАРНИК» — рангдор фильм **Кубань казаклари.**

«КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» — **Робинзон Крузо.**

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМЛИ ОПЕРА ВА БАЛЕТ ТЕАТРИДА
1950/51 ЙИЛ МАВСУМИНИНГ ОЧИЛИШИ

20 сентябрьда
Р. Глиэр, Т. Содиқов музикаси
ГУЛСАРА
Сталин мукофоти лауреати, СССР халқ артисти **Ҳалима Носирова** ва Сталин мукофоти лауреати Ўзбекистон ССР халқ артисти **Мукаррама Турғунбоева** қатнашади.

21 сентябрьда
А. Даргомижский музикаси
РУСАЛКА

22 сентябрьда
П. И. Чайковский музикаси
ОҚҚУШ КЎЛИ
(«Лебединое озеро»)

Сталин кўчаси, 45-нчи уйда туручи **Абубекр Қуватовнинг** Демьян Бедний кўчаси, 9-нчи уйда туручи **Ада Михайловна** Горшковадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Марказий район, 3-нчи участка халқ судида кўрилади.

Янги чиқадиган
„ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИ“
ЖУРНАЛИГА
Обуна қабул қилиш давом эттирилади
ОБУНА БАҲОСИ
1 ойга — 3 сўм.
3 ойга — 9 сўм.
Обуна «Союзпечать» бўлимларида, Алоқа район конторалари бўлимлари ва агентликларида қабул қилинади.

«ЎЗБЕКПРОМСТРОЙ»
ТРЕСТИГА
ишлабчиқариш корхонасининг
бош бухгалтери
КЕРАК
Апанасенко кўчаси, 35-нчи уйда кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.

Р 06858. «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1186.